

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων –
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών-
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών -
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων –
Πανεπιστήμιο Πειραιά
Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Ψυρροπούλου Κλεοπάτρα

Επιβλέπων καθηγητής: ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ ΜΑΝΟΣ

ΘΕΜΑ:

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ –
Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ**

Ακαδημαϊκό Έτος 2017-2018



Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese
Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki
Department of Business Administration - University of Piraeus

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

**SOCIAL ECONOMY AND VOLUNTEERING -
THE PROTECTION OF HYMETTUS FROM VOLUNTARY TEAMS**

Professor: Spyridakis Manos

Academic year 2017-2018

Περιεχόμενα

| | |
|---------------|---|
| Εισαγωγή..... | 4 |
| Περίληψη..... | 5 |

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Μέρος Α (Θεωρητικό)

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

| | |
|--|----|
| 1.1. Ορισμοί..... | 7 |
| 1.2. Η Ιστορική εξέλιξη στην Ευρώπη..... | 8 |
| 1.3. Η Ιστορική εξέλιξη και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Κ.Ο στην Ελλάδα | 10 |

2. ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

| | |
|---|----|
| 2.1. Η έννοια και η αξία του εθελοντισμού | 12 |
| 2.2. Η δημιουργία και η ιστορική εξέλιξη του εθελοντισμού στην Ελλάδα | 14 |
| 2.3. Ο ρόλος και η επιρροή του εθελοντισμού στις σύγχρονες κοινωνίες..... | 17 |
| 2.4. Εθελοντισμός και πολιτική προστασία | 18 |
| 2.5. Η συμβολή της Αυτοδιοίκησης στη δημιουργία & την στήριξη του Εθελοντικού Κινήματος.. | 21 |

Μέρος Β.(Εμπειρική διερεύνηση)

3. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

| | |
|---|----|
| 3.1 Η περίπτωση έξι εθελοντικών ομάδων..... | 27 |
| 3.2. Μεθοδολογία έρευνας..... | 28 |
| 3.3 Αποτελέσματα έρευνας | 30 |

4.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

44

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ.....

47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Διαπανεπιστημιακού Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, των Πανεπιστημίων Πελοποννήσου, Πειραιώς, Αριστοτέλειου και Δημοκρίτειου σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης.

Ο τίτλος της εργασίας είναι :

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ – Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου κ. **Μάνο Σπυριδάκη**, όχι μόνο για τις γνώσεις που μας μεταλαμπάδευσε κατά την διάρκεια των μαθημάτων, αλλά και για τις πολύτιμες και καθοριστικές παρατηρήσεις και συμβουλές του, χάρις στις οποίες εκπονήθηκε και ολοκληρώθηκε η εργασία αυτή. Ευχαριστώ επίσης τους επικεφαλής των Εθελοντικών Ομάδων των Δήμων Ελληνικού-Αργυρούπολης, Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης, Βύρωνα, Ηλιούπολης, Καισαριανής και Παπάγου-Χολαργού για τον χρόνο που διέθεσαν για τις συνεντεύξεις, μέσα από τις οποίες καταγράψαμε τα κίνητρα της εθελοντικής δράσης, την δομή και την λειτουργία κάθε ομάδος, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, την εκπαίδευση και τα μέσα που χρησιμοποιούν, όπως επίσης και το επίπεδο της συνεργασία κάθε ομάδος με τον Δήμο της.

Ευχαριστώ επίσης και τους υπευθύνους Πολιτικής Προστασία κάθε Δήμου, όπως και εκείνους του Συνδέσμου Προστασίας και Ανάπλασης του Υμηττού (ΣΠΑΥ) γιατί με τις πληροφορίες που μας έδωσαν βοήθησαν ουσιαστικά στην συγγραφή της Διπλωματικής μας εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση των βασικών αρχών και αξιών της Κοινωνικής Οικονομίας και του Εθελοντισμού, όπως επίσης και η αφετηρία και εξέλιξη τους στο διάβα της ιστορίας. Στοχεύει επίσης στην ανάδειξη του ρόλου του Εθελοντισμού, που τις τελευταίες δεκαετίες έχει αποκτήσει στην Ελλάδα νέες και πρωτότυπες ποιοτικές και ποσοτικές διαστάσεις, ιδιαίτερα μετά το ξέσπασμα της Οικονομικής κρίσης. Παρουσιάζοντας τις διάφορες μορφές εθελοντισμού στον ελληνικό χώρο, αφιερώνουμε το μεγαλύτερο τμήμα της Εργασίας μας στον Εθελοντισμό, που στοχεύει στην Προστασία του Περιβάλλοντος, αναδεικνύοντας ένα μεγάλο κεφάλαιο του στην Αττική, αυτό της προστασίας του Υμηττού. Μια προστασία με δύο διαστάσεις. Την προληπτική αλλά και την επεμβατική στις περιπτώσεις ξεσπάσματος πυρκαγιών, που δυστυχώς έχουν καταστρέψει το μεγαλύτερο μέρος του δασικού όγκου του Υμηττού. Παρουσιάζουμε όλες τις εθελοντικές οργανώσεις, που δρουν από την Καισαριανή μέχρι την Βουλιαγμένη στην Δυτική πλευρά του βουνού. Μέσα από τις επαφές με τους υπευθύνους τους αλλά και συνεντεύξεις με τους επικεφαλής των εθελοντικών ομάδων αναζητήσαμε τα κίνητρα της εθελοντικής τους δράσης, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, καθώς και τις λύσεις που προτείνουν. Καταγράφουμε τις σχέσεις του Εθελοντικού Κινήματος με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, την βοήθεια και την στήριξη, που του προσφέρει, καθώς και τον ρόλο που διαδραματίζει ο φορέας, που έχουν ιδρύσει οι Δήμοι, ο Σ.Π.Α.Υ. (Σύνδεσμος Προστασίας Ανάπλασης Υμηττού) για την προστασία του κρίσιμου για την ποιότητα ζωής της Αττικής ορεινού όγκου.

ABSTACT

The purpose of this paper is to present the basic principles and values of Social Economy and Volunteerism, as well as their starting point and evolution in the course of history. It also aims to highlight the role of Volunteerism, which in recent decades has acquired in Greece new and original qualitative and quantitative dimensions, especially after the outbreak of the economic crisis. Presenting the various forms of volunteering in Greece, we devote most of our Work to Volunteerism, aiming at the Protection of the Environment, highlighting a great chapter in Attica, that of protecting Hymettus A two-dimensional protection. Preventive but also invasive in cases of fire outcrops, which have unfortunately destroyed most of the forest volume of Hymettus. We present all volunteer organizations that operate from Kesariani to Vouliagmeni on the western side of the mountain. Through contacts with their managers and interviews with the leaders of the voluntary groups, we searched the motivation of their voluntary action, the problems they are facing, and the solutions they propose. We record the relationship of the Voluntary Movement with the Local Government, the help and support that it offers, as well as the role played by the institution that the Municipalities have established, the SPAY (Hymettus Protection and Reconstruction Association) for the protection of the critical mass for the quality of Attica mountainous mass.

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.1. Ορισμοί

Η Κοινωνική Οικονομία, ο θεωρούμενος τρίτος τομέας της οικονομίας, είναι μια οικονομική δραστηριότητα με κοινωνικό σκοπό, που λειτουργεί ανάμεσα στον ιδιωτικό και τον Δημόσιο Τομέα. Επιχειρεί με την δράση της να καλύψει το κενό που αφήνουν οι δύο προαναφερθέντες τομείς. Ο πρώτος, γιατί δεν έχει το κίνητρο του κέρδους, και ο δεύτερος, είτε γιατί αδυνατεί, είτε γιατί η Κυβέρνηση εμφορείται από ιδεολογικές αντιλήψεις, που υποβαθμίζουν και συρρικνώνουν το Κοινωνικό κράτος Πρόνοιας. Η Θεοδώρα Ντούλια, αναφερόμενη στον ορισμό της Κ.Ο. γράφει:

«Ο επονομαζόμενος Τομέας της Κ.Ο. ή Τρίτος Τομέας της Οικονομίας, μη κερδοσκοπικός Τομέας, η Συλλογική Οικονομία, η Αλληλέγγυα Οικονομία όπως και η Κοινωνία των Πολιτών, αποτελούν τον τρίτο πόλο, ο οποίος τοποθετείται στον ενδιάμεσο χώρο μεταξύ κράτους και δημόσιου τομέα –πρώτος τομέας, και αγοράς, ιδιωτικός τομέας –δεύτερος τομέας, και περιλαμβάνει τόσο τον μη κερδοσκοπικό τομέα όσο και την οργανωμένη και θεσμοθετημένη Κοινωνική Οικονομία. Είναι δηλαδή ένα σύστημα, που προωθεί και επιδιώκει ένα νέο μοντέλο κοινωνικό και οικονομικό με αρχές την ισότητα και τη μη εκμετάλλευση και το οποίο, λειτουργεί με συλλογικές διαδικασίες, αναπτύσσοντας εναλλακτικούς συνεργατικούς και αλληλέγγυους θεσμούς». (Θ. Ντούλια 2015).

Στο άρθρο 1 του Νόμου 4019/2011 ως Κοινωνική Οικονομία ορίζεται «*το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών, και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων*», ενώ στην εισηγητική έκθεση του Νόμου 4430/2016, που αφορούσε και αυτός την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία, Κ.Α.Ο. αναφέρεται ότι: «*Η ΚΑΛΟ αποτελεί έναν χώρο, στον οποίο συγκλίνουν πρακτικές Δημοκρατίας και Αλληλεγγύης, και που δεν έχουν στο κέντρο τους τη συσσώρευση κέρδους. Πρόκειται για μια οικονομική διάσταση δημοκρατικά σχεδιασμένη, η οποία βρίσκεται υπό διαρκή κοινωνικό έλεγχο*».

Σύμφωνα με την γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής Ελλάδας «*στον τομέα της Κ.Ο. περιλαμβάνονται όλες οι ανταλλαγές αγαθών και υπηρεσιών, που διενεργούνται εκτός του πλαισίου του κρατικού και ιδιωτικού τομέα*» **Ο.Κ.Ε. 2013**, ενώ ο **Lousa Juhier** Πρόεδρος της Ομάδας διαφόρων δραστηριοτήτων της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής** χαρακτηρίζει την Κ.Ο. ως «*έναν τομέα που συμβάλλει καθοριστικά στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος και του πλούτου*».

1.2. Η Ιστορική εξέλιξη στην Ευρώπη

Ο όρος κοινωνική οικονομία πιθανότατα εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην οικονομική βιβλιογραφία το 1830. Είναι η χρονιά που ο γάλλος φιλελεύθερος οικονομολόγος Charles Dunoyer δημοσίευσε το έργο του «Πραγματεία περί της Κοινωνικής Οικονομίας», στο οποίο τασσόταν υπέρ μιας ηθικής προσέγγισης της οικονομίας. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1820-1860 αναπτύχθηκε στη Γαλλία μια ανομοιόμορφη ιδεολογική σχολή, η οποία μπορεί να ορισθεί συλλογικά ως σχολή των κοινωνικών οικονομολόγων. Οι περισσότεροι εξ αυτών επηρεάστηκαν από τις αναλύσεις των T.R. Malthus και S. de Sismondi, αφενός με την ύπαρξη «δυσλειτουργιών της αγοράς» οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε ανισοροπίες και αφετέρου, με την οριοθέτηση του πραγματικού αντικειμένου των οικονομικών, το οποίο, κατά τον Sismondi, είναι ο άνθρωπος και όχι ο πλούτος.

Η Γαλλία υπήρξε η πρώτη χώρα που αναγνώρισε πολιτικά και νομικά τη σύγχρονη έννοια της ΚΟ, με το διάταγμα του Δεκεμβρίου του 1981 με το οποίο συστάθηκε η διυπουργική αντιπροσωπεία της κοινωνικής οικονομίας (Délégation interministérielle à l'Économie Sociale – DIES).. Το 2011, η Ισπανία έγινε η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που ψήφισε νομοθετική πράξη σχετικά με την κοινωνική οικονομία. Τον ίδιο χρόνο και η Ελλάδα απέκτησε νόμο για την κοινωνική οικονομία, τον 4019, όπως και η Πορτογαλία. Η γαλλική κυβέρνηση που ανέλαβε καθήκοντα τον Ιούνιο του 2012 διόρισε αναπληρωτή υπουργό για την κοινωνική οικονομία εντός του υπουργείου Οικονομίας, Οικονομικών και Εξωτερικού Εμπορίου. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στη σύνοδο κορυφής του Λουξεμβούργου το 1997, αναγνωρίστηκε ο ρόλος των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη και απασχόληση και ξεκίνησε η πειραματική δράση με την επωνυμία «Τρίτο σύστημα και απασχόληση». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε για πρώτη φορά το 1989 ανακοίνωση που έφερε τον τίτλο «**Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας και η υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Αγοράς χωρίς σύνορα**». Τον ίδιο χρόνο, η Επιτροπή χρηματοδότησε την πρώτη Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για την κοινωνική οικονομία (Παρίσι) Τα έτη 1990 στη Ρώμη, το 1992 στη Λισαβόνα, το 1993 στις Βρυξέλλες, και 1995 στη Σεβίλλη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οργάνωσε διασκέψεις για την κοινωνική οικονομία, ενώ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε ήδη συσταθεί από το 1990 Διακομματική Ομάδα για την Κοινωνική Οικονομία. Το 2006, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή «να σέβεται την κοινωνική οικονομία και να παρουσιάσει ανακοίνωση σχετικά με τον ακρογωνιαίο αυτό λίθο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου». Το 2009, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε σημαντική έκθεση για την κοινωνική οικονομία η οποία αναγνώρισε την ΚΟ ως κοινωνικό εταίρο και ως βασικό φορέα στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Λισαβόνας Το 2009 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο αναγνωρίζεται η κοινωνική οικονομία ως φορέας- κλειδί για την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής για τη Λισαβόνα, ενώ το 2015 με νέο ψήφισμα τονίζει το ρόλο της

κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής καινοτομίας στην καταπολέμηση της ανεργίας. Οι κανονισμοί για τη λειτουργία των 17 ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων την περίοδο 2014-2020 προβλέπουν την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας ως ειδική επενδυτική προτεραιότητα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013).

Σύμφωνα με Ευρωπαϊκή μελέτη εκτιμάται ότι η Κ.Ο. απασχολεί στην Ευρώπη πάνω από 14,5 εκ. εργαζομένους που αντιστοιχούν στο 6,5% του ενεργού πληθυσμού των 27 κρατών μελών.(European Research on Cooperative and social Enterprise 2013). Το 92% των οργανισμών στον τομέα της Κ.Ο., είναι ενώσεις, ιδρύματα και άλλες παρεμφερείς οργανωτικές μορφές, το 7% είναι συνεταιρισμοί και το 1% αλληλοσφαιλιστικές επιχειρήσεις.

Στην Ευρώπη λειτουργούν 4.200 συνεταιριστικές πιστωτικές Τράπεζες με 63.000 υποκαταστήματα. Έχουν 50 εκατ. μέλη, 181.000 πελάτες, 780.000 εργαζομένους και 5,65 τρις. Ευρώ ενεργητικό. Ακόμη λειτουργούν 3.200 καταναλωτικοί συνεταιρισμοί με 36.000 υποκαταστήματα, 400.000 εργαζομένους, 29 εκατ. μέλη και 73 δισ.ευρώ τζίρο (Αντωνίου, 2014).

Στη Φιλανδία το 62% του πληθυσμού είναι μέλη κάποιου Συνεταιρισμού, στη Σουηδία το 40%, στην Ισπανία το 21,5 % των θέσεων εργασίας προέρχεται από τις συνεταιριστικές οργανώσεις. Κυρίαρχη βέβαια θέση κατέχουν οι 22.000 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί με κύκλο εργασιών που ξεπερνά τα 350 δις €.(Υraithros.gr 12/5/2017) Στη Δανία το 80% του γάλακτος και το 100% του κρέατος παράγονται και διακινούνται από συνεταιρισμούς, ενώ τα ίδια περίπου ποσοστά είναι και στην Ολλανδία. Παρατηρούμε όμως μια μεγάλη διαφορά μεταξύ Βορείων και Νοτίων χωρών. Στις Βόρειες χώρες πάνω από το 50% της παραγωγής και του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων γίνεται από τους συνεταιρισμούς, με κορυφαία χώρα την Φιλανδία που ξεπερνά το 70%. Στην Ελλάδα το ποσοστό είναι κάτω από το 20%, όσο περίπου και της Πορτογαλίας.

Στη Μεγάλη Βρετανία είναι καταγεγραμμένες 875.000 κοινωνικές επιχειρήσεις, στη Γερμανία πάνω από 500.000, στην Ισπανία πάνω από 200.000, στην Ιταλία 97.000. Στη Γαλλία το 15% της συνολικής απασχόλησης , ανήκει στην Κ.Ο. Αντίθετα στην Ελλάδα στις κοινωνικές επιχειρήσεις απασχολείται μόλις το 1% του ενεργού εργατικού δυναμικού. Τα παραπάνω στοιχεία αποδεικνύουν ότι η Κ.Ο. αναπτύσσεται και σε χώρες που δεν βρίσκονται σε ύφεση και κρίση.

1.3 Η Ιστορική εξέλιξη και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Κ.Ο στην Ελλάδα

Η πρώτη δομημένη και θεσμικά εμπεδωμένη προσπάθεια για την ανάπτυξη της Κ.Ο. στην Ελλάδα αναφέρεται στην συνεταιριστική οικονομία με το νόμο 602/1915 και έτυχε ιδιαίτερης ανάπτυξης στον αγροτικό τομέα. Ως πρώτοι φορείς υλοποίησης των αρχών της Κοινωνικής Οικονομίας, θεωρούνται οι παραγωγικοί συνεταιρισμοί. με ιδιαίτερη μάλιστα παράδοση στην Ελλάδα, καθώς το 1870 ιδρύθηκε «Η κοινή Συμφωνία Αμπελακίων», που έφτασε να απαριθμεί 6.000 μέλη και είχε ως αντικείμενο την καλλιέργεια και την επεξεργασία του βαμβακιού. Η Συμφωνία ή συντροφιά όπως την συναντούμε σε διάφορους συγγραφείς (Κλήμης, 1985) συνιστούσε ουσιαστικά μια αυτοδιαχειριζόμενη παραγωγική- επιχειρηματική μονάδα από την γεωργία μέχρι την πώληση των νημάτων στην Ευρώπη, την κατανάλωση και την κάλυψη όλων των κοινωνικών αναγκών. Βασικά χαρακτηριστικά της συνεργασίας στα Αμπελάκια ήταν η ελεύθερη μορφή της συνεργασίας, η συνεργασία γεωργίας, βιοτεχνίας, εμπορίου σε ένα σύστημα ολοκληρωμένου τοπικού συνεταιρισμού όλων των δυνάμεων για το συμφέρον, η συνεργασία κεφαλαίου και εργασίας ανάλογη με την απόδοση των διαφόρων προσόντων και ανάλογη με το τελικό αποτέλεσμα, η ιδιωτική πρωτοβουλία σε μορφή σωστής συνεργασίας, η συνεργασία μικρών ομάδων- συντροφιών μέσα στη μεγάλη Κοινή Συντροφιά, το χριστιανικό πνεύμα αδελφοσύνης, η ελεύθερη δημοκρατική νοοτροπία, η κοινωνική αντίληψη, η κοινωνική ασφάλιση, η πνευματική ανάπτυξη και η ενεργός και υπεύθυνη εργατική συμμετοχή.

Ακολούθησε ο «Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού» που λειτούργησε το 1900. Το 1913 ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος για τους συνεταιρισμούς θέτοντας το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους. Στη δεκαετία του 1980 στο συνεταιριστικό κίνημα δόθηκε μεγάλη ώθηση με νομοθετικές παρεμβάσεις και με ισχυρή χρηματοδότηση από την Αγροτική Τράπεζα. Δυστυχώς όμως η ενίσχυση του Κινήματος συνοδεύτηκε από τα πάγια φαινόμενα του ελληνικού γίγνεσθαι, όπως ο κομματισμός, η ευνοιοκρατία, η σπατάλη, η διαφθορά, η έλλειψη στρατηγικής και οράματος, με αποτέλεσμα την με αποτέλεσμα την παρακμή και την απαξίωση του.

Το 2011 με τον Νόμο 4019, έγινε μία οργανωμένη προσπάθεια δημιουργίας ενός σύγχρονου Θεσμικού Πλαισίου που διαμόρφωνε τους όρους και τις συνθήκες λειτουργίας των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας, που είναι οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις. Ο Νόμος αυτός παρουσίασε στην εφαρμογή του αρκετά κενά, τα οποία επιχειρήθηκε να καλυφθούν με τον νόμο 4430/2016.

Σύμφωνα αυτόν φορείς ΚΑΛΟ είναι τα νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων τα οποία:

Α) Δραστηριοποιούνται σε τομείς της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας.

Β) Εφαρμόζουν δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων, σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος ,μία ψήφος.

Γ) Δεν αποδίδουν προτεραιότητα στη μεγιστοποίηση και την ατομική ιδιοποίηση του κέρδους, επανεπενδύοντας τα όποια κέρδη σε δραστηριότητες που προάγουν τη συλλογική και κοινωνική ωφέλεια.

Δ) Προάγουν την αρχή «ίση αμοιβή για ισόχρονη εργασία»

Ε) Αποβλέπουν στην οριζόντια και ισότιμη μεταξύ τους δικτύωση , μέσω της δημιουργίας δικτύων και συστάδων με σκοπό την ενδυνάμωση των οικονομικών δραστηριοτήτων τους και τη μεγιστοποίηση της παραγόμενης κοινωνικής ωφέλειας.» (Νόμος 4430 /2016 άρθρο 2 παρ.2).

Τα κριτήρια ορισμού μιας κοινωνικής επιχείρησης, σύμφωνα με την Σοφία Αδάμ, κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες. Τα οικονομικά και τα κοινωνικά κριτήρια .

Ως οικονομικά κριτήρια θεωρεί:

-Την συνεχή παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

-Τον υψηλό βαθμό αυτονομίας.

-Την ανάληψη ρίσκου.

-Minimum αμειβόμενης εργασίας.

Ως κοινωνικά κριτήρια θεωρεί:

-Το όφελος για την κοινωνία και την ομάδα.

-Την συλλογική διάσταση.

-Την συμμετοχικότητα,

-Την δημοκρατική λήψη αποφάσεων.

-Την περιορισμένη διανομή κερδών.

(Σοφία Αδάμ 2013. [www,socialcooperatives.gr](http://www.socialcooperatives.gr)).

2.1. Η έννοια και η αξία του εθελοντισμού

Η λέξη εθελοντισμός προέρχεται από το ρήμα «εθέλω» που σημαίνει, θέλω πολύ και λειτουργεί πάντα με ελεύθερη βούληση. Στόχος του είναι, «η βελτίωση των κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών, αθλητικών, εκπαιδευτικών και άλλων θεμελιωδών αναγκών μίας κοινωνίας». (Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, 1998) .

Είναι ο θεσμός εκείνος, που συμβάλει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων και αφορά την ηθελωμένη ενσυνείδητη και ανιδιοτελή παροχή υπηρεσιών, προς όφελος της κοινωνίας, χωρίς το κίνητρο της υλικής ανταμοιβής και άλλων ανταλλαγμάτων. Ο εθελοντισμός δεν είναι υποχρεωτικός, δηλαδή στηρίζεται στην αυτόβουλη συμμετοχή του ενεργού πολίτη, είναι στάση ζωής και δείκτης του πολιτισμού μιας κοινωνίας. Ο εθελοντισμός έρχεται με άλλα λόγια να αντισταθμίσει την τάση που επικρατεί στις σύγχρονες κοινωνίες να αξιολογούνται όλα σύμφωνα με την χρηματική τους αξία.

Από τα όργανα της ΕΕ ο εθελοντισμός ορίζεται ευρέως ως « κάθε μορφή εθελοντικής δραστηριότητας, επίσημης ή ανεπίσημης , που συντελείται με την ελεύθερη βούληση του ατόμου ως αποτέλεσμα προσωπικών επιλογών και κινήτρων , χωρίς προσδοκία οικονομικού κέρδους» (Pater, 2013).

Για τα Ηνωμένα Έθνη η εθελοντική εργασία είναι, « η ατομική συνεισφορά που δεν σχετίζεται με κέρδος , αμοιβή ή καριέρα , αλλά στοχεύει στην ευημερία των συνανθρώπων ή του συνόλου της κοινωνίας » (Πολυζωίδης , 2007).

«Εθελοντισμός είναι η δραστηριότητα εκείνη που αναπτύσσεται κατά τρόπο προσωπικό, αυθόρμητο, ελεύθερο, χωρίς σκοπό ατομικού κέρδους, από μεμονωμένους πολίτες ατομικά ή δια μέσου των οργανώσεων των οποίων αποτελούν μέλη, προς το συμφέρον της ομάδας στην οποία ανήκουν ή τρίτων προσώπων ή της τοπικής, κρατικής ή διεθνούς κοινότητας, αποκλειστικά για σκοπούς αλληλεγγύης». (Ανθόπουλος, 2000) .

Πιο ακριβής, ως προς τον ορισμό της εθελοντικής εργασίας είναι αυτός που διατυπώνεται στο, « Έγγραφο οδηγιών της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας σχετικά με τη μέτρηση της εργασίας σε εθελοντική βάση» (Manual on the Measurement of Volunteer Work), το οποίο χρησιμοποιείται ως εννοιολογικό πλαίσιο για τη μέτρηση των επισήμων ή ανεπίσημων εθελοντικών δραστηριοτήτων σε διάφορα πολιτιστικά και νομικά πλαίσια. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό , εθελοντική εργασία είναι η , «μη υποχρεωτική και μη αμειβόμενη εργασία (ορίζεται) δηλαδή ως η ατομική προσφορά χρόνου χωρίς αμοιβή για την ανάληψη δραστηριότητας μέσω ενός οργανισμού

ή άμεσα προς τρίτους, εκτός των ατόμων του συγγενικού περιβάλλοντος » (ILO, 2011). Πρέπει όμως να γίνει μια διάκριση ανάμεσα στον αυθόρμητο εθελοντισμό της κοινωνικής ευαισθησίας και τον οργανωμένο εθελοντισμό της κοινωνικής οικονομίας, για τον οποίο πρέπει να υπάρχουν κανόνες και δεσμεύσεις από την πολιτεία αλλά και από τις ίδιες της οργανώσεις. Η Θεοδώρα Ντούλια αναφερόμενη στη δημιουργία θετικών επενεργειών της Κ.Ο. εντάσσει σε αυτές το ότι: «Κινητοποιεί ομάδες εθελοντών και αξιοποιεί την εθελοντική εργασία.» Ιδιαίτερα επισημαίνει. « Οι Οργανισμοί του Τρίτου Συστήματος κινητοποιούν τους πολίτες, αξιοποιούν την εθελοντική εργασία και συμβάλλουν στην ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης. Η δυναμική είναι αμφίδρομη. Οι κοινωνικοί οργανισμοί ευνοούν την τοπική αλληλεγγύη , ενώ η επιτυχία και η βιωσιμότητα τους πολλές φορές οφείλεται στη βοήθεια , δραστηριοποίηση και δέσμευση του κοινωνικού συνόλου». Θ. Ντούλια. «Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα, σελ 113».

Συνδέοντας την Κοινωνική Οικονομία με τον Εθελοντισμό οι Ο.Κυριακίδου και Ε. Σαλαβού , επισημαίνουν. « Οι κοινωνικές επιχειρήσεις οφείλουν επίσης να προσαρμόζουν τα συστήματα τους στις ανάγκες και τα κίνητρα των εθελοντών, προκειμένου να διασφαλίσουν την ικανοποίηση και τη δέσμευση τους. Κρίνεται απαραίτητη η ανάπτυξη προγραμμάτων διαχείρισης εθελοντών που περιλαμβάνουν τη συστηματική οργάνωση της διαδικασίας προσέλκυσης νέων εθελοντών, της αξιολόγησης και της τοποθέτησης τους μέσα στην Οργάνωση, της ανάθεσης αρμοδιοτήτων ανάλογα με τον ρόλο που αναλαμβάνουν και της κατάλληλης εκπαίδευσης τους. Οι οργανώσεις πρέπει να διαμορφώνουν συστήματα επίβλεψης εθελοντών καθώς και παρακίνησης και αναγνώρισης των προσπαθειών τους. «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, σελ. 123».

Οι συγγραφείς υπογραμμίζουν ακόμη, ότι ο ελεύθερος χρόνος των εθελοντών είναι πολύτιμος και άρα οι υπεύθυνοι της Κοινωνικής Επιχείρησης πρέπει να τον διαχειριστούν με τον καλύτερο και αποτελεσματικότερο τρόπο, όμως ταυτόχρονα κάθε μη επιθυμητή συμπεριφορά εθελοντή δεν θα πρέπει να γίνεται ανεκτή.

2.2. Η δημιουργία και η ιστορική εξέλιξη του εθελοντισμού στην Ελλάδα

Ο πρώτος ανιδιοτελής εθελοντής, σύμφωνα με τον ελληνικό μύθο, ήταν ο Προμηθέας, ο τιτάνας που έκλεψε τη φωτιά από τους θεούς και την έδωσε στους ανθρώπους και μαζί τους χάρισε τη γνώση και τις τέχνες. Ο Δίας, ως πατέρας και αρχηγός των θεών, τον τιμώρησε, στέλνοντας τον Ήφαιστο να τον σταυρώσει στον Καύκασο, κρατώντας τον εκεί καρφωμένο σ' ένα βράχο.

Αιώνες μετά, σύμφωνα πάλι με έναν άλλο μύθο της ελληνικής μυθολογίας, ένας άλλος μεγάλος εθελοντής, ο ημίθεος Ηρακλής θα τον απελευθερώσει.

Το μύθο αυτό τον ανέδειξε, ως γνωστόν, ο μεγάλος Έλληνας τραγικός ποιητής Αισχύλος, στην τριλογία του «Προμηθέας δεσμώτης», «Προμηθέας λυόμενος» και «Προμηθέας πυρφόρος» και μπορούμε να θεωρήσουμε πως συμβολίζει, ότι η θεμελιακή πηγή της γνώσης οφείλεται στον εθελοντισμό και στην ανιδιοτέλεια που απελευθερώνει πολύτιμες αξίες της γνώσης για τον άνθρωπο και μπορούμε να ισχυριστούμε ότι σε κάθε εποχή ο μύθος αυτός συναντιέται με την πραγματικότητα.

Στην Ελλάδα, επί δεκαετίες, οι εθελοντικές οργανώσεις κοινωνικής πρόνοιας κάλυπταν ένα μικρό μέρος των αναγκών του πληθυσμού με προγράμματα εξωϊδρυματικής φροντίδας. Το 1980 υπήρχαν 1.053 οργανώσεις κοινωνικής πρόνοιας σε όλη τη χώρα. Από αυτές το 33% ανήκε στον εθελοντικό μη κερδοσκοπικό τομέα.

Στη δεκαετία του '90 έγινε μια προσπάθεια από το κράτος για την λήψη μιας σειράς μέτρων στήριξης του εθελοντισμού, όπως η επέκταση και αποπεράτωση της απογραφής των εθελοντικών οργανώσεων, η αξιολόγηση των υπηρεσιών, η έγκαιρη χρηματοδότηση, η εκπαίδευση εθελοντών κ.λ.π.

Σε εκείνη την περίοδο πέντε Υπουργεία, κατέθεσαν νόμους, θέσπισαν διατάξεις και διαδικασίες για την ενίσχυση και τη συνεργασία με τις εθελοντικές οργανώσεις.

Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης με το νόμο 1951/1991 και το προεδρικό διάταγμα 32/1992 καθιερώνει το Σώμα του Εθελοντή Πυροσβέστη με σκοπό την ενίσχυση της υπάρχουσας πυροπροστασίας με την εθελοντική συμμετοχή των πολιτών και την αντιμετώπιση των αναγκών πυροπροστασίας στην επικράτεια (Ν1951/1991, Π.Δ. 32/1992).

Το Υπουργείο Εργασίας (με το άρθρο υπ' αριθμ.2418/10/93), και το Τμήμα Νομικής Στήριξης του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (με το άρθρο υπ' αριθμ. 21829/4-8-2014) αναγνωρίζουν τη δυνατότητα της οικειοθελούς απασχόλησης χωρίς αμοιβή. Σύμφωνα μάλιστα με τη γνωμοδότηση του Νομικού Τμήματος Στήριξης του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, αναγνωρίζεται καταρχήν η δυνατότητα αυτή της εθελοντικής εργασίας σε περιπτώσεις απουσίας στοιχείων εξάρτησης. Όπου η παραπάνω βούληση (ενν.εξάρτησης) ελλείπει , δεν υφίσταται σχέση εξαρτημένης εργασίας αλλά η εργασία παρέχεται με βάση άλλου είδους σχέση π.χ. λόγω συγγενικού δεσμού, φιλίας , μνηστείας , ηθικού καθήκοντος, για λόγους πολιτικούς, ιδεολογικούς, φιλανθρωπικούς κ.τ.λ. Σε αυτές τις περιπτώσεις , η σχέση του παρέχοντος εργασία με το δέκτη αυτής (σχέση εθελοντικής εργασίας) δεν θεωρείται , κατ' αρχάς , σχέση εξαρτημένης εργασίας.

Το Υπουργείο Υγείας με το Ν.2646/1998 για την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας αναγνωρίζει το ρόλο των ιδιωτικών φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ως φορέων κοινωνικής προστασίας σε συνεργασία με το κράτος για την εφαρμογή της Εθνικής πολιτικής κοινωνικής φροντίδας. Συγκεκριμένα, με το νόμο αυτό, επιχορηγούνται μη κερδοσκοπικές οργανώσεις από τους φορείς δημοσίου τομέα, την περιφέρεια και την τοπική αυτοδιοίκηση για την εκτέλεση προγραμμάτων στον τομέα της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών.

Το Υπουργείο Υγείας επίσης, με παλαιότερο νόμο κατοχυρώνει το θεσμό της εθελοντικής αιμοδοσίας (Ν.1820/1998,).

Το Υπουργείο Εξωτερικών με το νόμο 2731/1999 για τη ρύθμιση θεμάτων διμερούς κρατικής αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας θεμάτων μη κυβερνητικών οργανώσεων αναγνωρίζει το ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων που έχουν ως αντικείμενο, κυρίως, την παροχή ανθρωπιστικής, επισιτιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας προς αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να συντελέσουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυτών των χωρών.

Ένα σημαντικό βήμα για την προβολή του ρόλου των εθελοντικών οργανώσεων στα μέσα μαζικής επικοινωνίας προσφέρει ο θεσμός της δωρεάν μετάδοσης μηνυμάτων κοινωνικού περιεχομένου με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας, Πρόνοιας και Τύπου και Μ.Μ.Ε., αφού μεταξύ των φορέων που δικαιούνται τη μετάδοση τέτοιων μηνυμάτων περιλαμβάνονται και τα Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Ν.2328/1995). Το εξοργιστικό όμως σε αυτή την περίπτωση είναι ότι τα μέσα μεταδίδουν αυτά τα μηνύματα από τις 1μ.μ. έως τις 6 το πρωί όταν ελάχιστοι παρακολουθούν τηλεόραση. Και αυτό διότι η νομοθεσία δεν επιβάλλει στα ηλεκτρονικά Μέσα Ενημέρωσης να πράττουν διαφορετικά.

Το Υπουργείο Εσωτερικών μέσω της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (Ν.3013/2002), έχει δημιουργήσει ένα Εθνικό Πλαίσιο Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας μέσω του οποίου εντάσσονται και διανέμονται γεωγραφικά οι εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην πρόληψη, αντιμετώπιση και αποκατάσταση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών (Ν.3013/2002).

Τέλος, το Υπουργείο Παιδείας μέσω της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς ενισχύει τον εθελοντισμό των νέων με προγράμματα εθελοντικής εργασίας που πραγματοποιεί σε πανελλήνια κλίμακα και χρηματοδοτεί από τις πιστώσεις της Γ.Γ.Ν.Γ. κάθε είδους και μορφής μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που εκτελούν ή συμμετέχουν στην εκτέλεση προγραμμάτων της Γ.Γ.Ν.Γ. και στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου της νεολαίας

Το 2002 το ΥΠΕΣΔΑ δρομολογεί εκ νέου προσχέδιο νόμου για τον εθελοντισμό και τις εθελοντικές οργανώσεις. Μάλιστα αναφερόταν ότι ο εθελοντισμός νοείται ως μια από τις εκφράσεις της ταχέως αναδύμενης κοινωνίας των πολιτών, όπου αποτελεί την λογική που στηρίζεται ο εθελοντισμός. Προκειμένου να συνεργαστούν με τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, οι εθελοντικές οργανώσεις θα έπρεπε να τηρούν μια σειρά από προϋποθέσεις, όπως νομική υπόσταση, διετή εμπειρία στην υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων, οργανωμένη δομή και πόρους που να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα τους. Θα έπρεπε επίσης να τηρούν το κριτήριο της ανεξαρτησίας ως προς την χρηματοδότηση, το κριτήριο της ποιότητας που είχε να κάνει με την διαδικασία αξιολόγησης. Ακόμα περιλάμβανε και κίνητρα για εθελοντική συμμετοχή. Το εν λόγω νομοσχέδιο δεν προωθήθηκε ποτέ προς ψήφιση στην Βουλή.

Όσον αφορά στην Ελλάδα τα δεδομένα αναφορικά με την κατάσταση του εθελοντισμού, όπως αυτά παρουσιάζονται στην έκθεση του CAF (Charities Aid Foundation), δεν είναι ενθαρρυντικά, αφού για το 2016 κατατάχθηκε στην 137η θέση μεταξύ 145 χωρών, το 2015 στην 140η θέση, το 2014 στην 120η θέση και το 2013 στην 135η θέση (σε όλες τις περιπτώσεις στις τελευταίες 25 θέσεις παγκοσμίως).

Όσον αφορά επίσης, στη συμμετοχή με εθελοντικό χρόνο, για το 2015 εκτιμήθηκε ότι μόλις το 7% του πληθυσμού συμμετέχει σε εθελοντικές δράσεις, ποσοστό το οποίο κατατάσσει τη χώρα στην 132η θέση μεταξύ των 140 χωρών. Επιπλέον, όσον αφορά στο δείκτη «προσφορά βοήθειας σε ξένα άτομα», αν και διαχρονικά και αυτός ο δείκτης βρίσκεται σε καθοδική πορεία (110η θέση /145). Όσον αφορά, τέλος, στη «δωρεά χρημάτων» η Ελλάδα βρίσκεται στην 139η θέση.

Πιθανοί λόγοι για την παρούσα κατάσταση , σύμφωνα με την British Graduates Society (2016), παρά τη σημαντική προσπάθεια που γίνεται από πολλούς φορείς και μεμονωμένα υποκείμενα, είναι η έλλειψη πλαισίου λειτουργίας της εθελοντικής δράσης, η καχυποψία των πολιτών και η μη ένταξη σχετικού γνωστικού αντικειμένου στη Παιδεία. Όλα αυτά υποδεικνύουν την ανάγκη διαμόρφωσης κουλτούρας εθελοντισμού, καθώς και την ανάγκη διάχυσης των αρχών του εθελοντισμού σε μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας.

2.3. Ο ρόλος και η επιρροή του εθελοντισμού στις σύγχρονες κοινωνίες

Με το πέρασμα του χρόνου ο εθελοντισμός αλλάζει δομή και λειτουργικότητα. Η εθελοντική εργασία πέρασε σιγά -σιγά τα στάδια της βιομηχανικής επανάστασης, παρακολούθησε τις αλλαγές των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών με συνέπεια να επηρεαστεί η δράση της και οι μέθοδοί της. Η έννοια της φιλανθρωπίας που ίσχυε σε παλιότερες εποχές, άρχισε να αλλάζει και να εκφράζεται σαν κατανόηση των αναγκών του ατόμου, να κατευθύνεται στην προσπάθεια να βοηθηθεί ώστε να κινητοποιήσει τις δικές του δυνάμεις. Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, τα χρόνια της κρίσης και της ύφεσης, η ανεξέλεγκτη αύξηση της φτώχειας και της ανεργίας, αύξησε παράλληλα και τις πρωτοβουλίες για την δημιουργία οργανώσεων που θα παρέχουν υπηρεσίες και θα προσπαθήσουν να αντιμετωπίσουν ένα μέρος της φτώχειας. Σήμερα, η νέα πολυδιάστατη, οικουμενική, ανθρωπιστική και οικολογική μορφή του Εθελοντισμού (που διαδέχθηκε τον πατριωτικό, φιλανθρωπικό και τοπικό εθελοντισμό που κυριαρχούσε παλαιότερα), απαιτεί μια ουσιαστική και οργανωτική ανάπτυξη του σύγχρονου πολύμορφου εθελοντισμού, κλειδί της οποίας είναι η ανάπτυξη της επικοινωνίας των εθελοντικών οργανώσεων, η μεταξύ τους δικτύωση και η αυτονομία της δράσης τους πέρα και μακριά από κάθε μορφής εξουσία. Έτσι η παραδοσιακή άποψη ότι ο εθελοντισμός αποτελεί αμιγώς αλτρουιστική υπηρεσία τείνει να ξεπεραστεί.

Οι δήμοι και οι κοινότητες σε συνεργασία με μη κερδοσκοπικούς φορείς συγκρότησαν νέες δομές κοινωνικής προστασίας (κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φροντιστήρια κ.α.). Τα μεγάλα ιδρύματα ενίσχυσαν τη χρηματοδότηση στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας. Επίσης οι Εκκλησίες διευρύνανε τις δομές πρόνοιας, και οι επαγγελματικοί σύλλογοι δραστηριοποιήθηκαν πιο έντονα (ιατρικοί σύλλογοι κ.α.).

Όπως αναφέρουν η Ο.Κυριακίδου και η Ε. Σαλαβού , «Η εθελοντική δράση μπορεί να δώσει ουσιαστικό νόημα και να δομήσει τη ζωή των ατόμων, ιδιαίτερα των ανέργων και των γηραιότερων. Επιπλέον έχει τη δύναμη να μειώσει τα αισθήματα απομόνωσης και αδυναμίας που βιώνουν πολλά άτομα καθώς παρέχει ευκαιρίες δημιουργίας νέων σχέσεων. Προσφέρεται επίσης η

δυνατότητα στους νέους εθελοντές να αποκτήσουν σημαντικές οργανωσιακές και κοινωνικές εμπειρίες και γνώσεις, να εμβαθύνουν σε νέους τομείς, να διευρύνουν το δίκτυο τους, αλλά και να αναπτύξουν κρίσιμες για την καριέρα τους δεξιότητες όπως η επικοινωνία και η ομαδικότητα» (Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, σελ. 121)

2.4. Εθελοντισμός και πολιτική προστασία.

Στο Πυροσβεστικό Σώμα Ελλάδος, από τις αρχές της δεκαετίας 1990, καθιερώθηκε ο θεσμός του Εθελοντή Πυροσβέστη με το Νόμο 1951/1991, που είχε τον τίτλο «Καθιέρωση του θεσμού του Εθελοντή Πυροσβέστη και άλλες διατάξεις» .

Σκοπός του θεσμού ήταν η ενίσχυση της υπάρχουσας πυροπροστασίας με την εθελούσια συμμετοχή των πολιτών και η αντιμετώπιση των αναγκών πυροπροστασίας. Η βασική αποστολή του εθελοντή πυροσβέστη είναι η ασφάλεια και προστασία της ζωής των πολιτών και αυτή ασκείται στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του Πυροσβεστικού Σώματος. Ορίζεται σαφώς πως το έργο του εθελοντή πυροσβέστη είναι τιμητικό και άμισθο. Στο Νόμο προβλεπόταν ακόμη : Η σύσταση, η λειτουργία και οι αρμοδιότητες των Εθελοντικών Πυροσβεστικών Σταθμών και Κλιμακίων, η εκπαίδευση και ασφαλιστική κάλυψη των εθελοντών πυροσβεστών, οι υποχρεώσεις των δήμων που αφορούν στην παροχή εξοπλισμού, μέσων, εγκαταστάσεων και συστημάτων συναγερμού, τα κίνητρα προσέλευσης των πολιτών ως εθελοντών πυροσβεστών, με την προσαύξηση κατά 20% των μορίων πρόσληψης στο Πυροσβεστικό σώμα. Στους εθελοντές πυροσβέστες παρέχεται το δικαίωμα εισόδου δωρεάν στις αίθουσες δημοσίων θεαμάτων και στους αθλητικούς χώρους της περιοχής ευθύνης του Εθελοντικού Πυροσβεστικού Σταθμού που υπηρετούν, υπό τον όρο ότι δεν θα υπερβαίνουν τα πέντε άτομα, ενώ τους απονέμονται ηθικές και υλικές αμοιβές, όπως και στους επαγγελματίες πυροσβέστες . Το σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 3013/2002 περί Αναβάθμισης της Πολιτικής Προστασίας, ο οποίος στοχεύει στην αντιμετώπιση των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών μέσω των κατάλληλων μεθόδων πρόληψης και αντιμετώπισης.

Στο άρθρο 14 επισημαίνεται ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας η οποία καθιερώνεται ως ο εθνικός φορέας ένταξης Εθελοντικών Οργανώσεων και Ειδικευμένων Εθελοντών και σε αυτήν τηρείται Μητρώο. «Στο Μητρώο Εθελοντικών Οργανώσεων μπορούν να ενταχθούν νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς και ομάδες

προσώπων που δραστηριοποιούνται στα πλαίσια των ΟΤΑ και των οποίων ο σκοπός επικεντρώνεται σε δράσεις πολιτικής προστασίας, όπως προκύπτει είτε από το καταστατικό τους είτε από την αποδεδειγμένη συμμετοχή τους, κατά το πρόσφατο παρελθόν, σε δράσεις που αφορούν την πρόληψη, αντιμετώπιση και αποκατάσταση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Οι εθελοντικές οργανώσεις περιλαμβάνονται στο δυναμικό της Πολιτικής Προστασίας αναλαμβάνοντας την υποστήριξη δράσεων πρόληψης, αντιμετώπισης και αποκατάστασης καταστροφών (Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων, Εθελοντισμού, Εκπαίδευσης και Εκδόσεων, Σεπτέμβριος 2011).

Σε συνέχεια της εφαρμογής του προγράμματος «Καλλικράτης» η αρμοδιότητα των ΣΝΟ ασκείται πλέον από τις Περιφέρειες . Με τον Νόμο 3536/2007 και 3613/2007 στο Μητρώο μπορούν να ενταχθούν και φυσικά πρόσωπα τα οποία «είτε λόγω της φύσεως της επαγγελματικής ή επιστημονικής τους ενασχόλησης, είτε λόγω ύπαρξης αποδεδειγμένης εμπειρίας μπορούν να ανταποκριθούν στον ρόλο και τις ευθύνες τους».

Η πρόσφατη ανθρωπιστική καταστροφή στην Ανατολική Αττική με τους δεκάδες νεκρούς συμπολίτες μας, η ανταλλαγή αλληλοκατηγοριών και η επικάλυψη αρμοδιοτήτων που παράγουν σύγχυση και αναποτελεσματικότητα, κατέδειξαν με εκκωφαντικό τρόπο ότι όλο αυτό το σύστημα πρόληψης και κατάσβεσης των πυρκαγιών, είναι αναχρονιστικό και χρειάζεται αναδόμηση εκ βάθρων.

Σε ότι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και των δασών των βουνών, μέσα από την εθελοντική δράση, που αποτελεί και το αντικείμενο της εργασίας μας, σε παγκόσμιο επίπεδο δραστηριοποιούνται χιλιάδες οργανώσεις με στόχο την προστασία του δάσους τόσο σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης, αλλά και μετά την εκδήλωση μιας πυρκαγιάς, στο στάδιο της κατάσβεσης αλλά και της αποκατάστασης των καμένων περιοχών, μέσα από τις αναδασώσεις . Η Ελλάδα δεν αποτελεί εξαίρεση και εκατοντάδες είναι οι οργανώσεις που στοχεύουν στην προστασία των δασών. Αναφέρεται χαρακτηριστικά πως ο αριθμός των εθελοντικών οργανώσεων στον τομέα της δασοπυρόσβεσης και δασοπροστασίας στην Ελλάδα ξεπερνά τους 130.

Βασικό στόχο των εθελοντικών οργανώσεων αποτελεί τόσο η προσέλκυση νέων εθελοντών, όσο και η παραμονή τους σε αυτές με την ταυτόχρονη εκπαίδευση τους, προκειμένου να συνεχίζουν τη δράση τους για το μέγιστο χρονικό διάστημα με απόλυτη ασφάλεια. Όσον αφορά στην εθελοντική προστασία στον τομέα του περιβάλλοντος τα πιο σημαντικά κίνητρα, αποτελούν το ενδιαφέρον για τη φύση, η προσωπική ανάπτυξη και η απόκτηση νέων γνώσεων. Το τελευταίο κίνητρο προσφέρεται ιδιαίτερα, καθώς το περιβάλλον είναι τόσο δυναμικό και πολύπλευρο

παρέχοντας ανεξάντλητα σχεδόν στοιχεία για γνώση για κάποιον που επιθυμεί να το γνωρίσει καλύτερα. Από διάφορες έρευνες προκύπτει πως οι εθελοντικές δράσεις με άμεσα ορατά αποτελέσματα (όπως η δεντροφύτευση ή η δημιουργία αναχωμάτων) αποτελούν πρόσθετο κίνητρο για τους εθελοντές που βλέπουν τους κόπους τους να αποδίδουν καρπούς.

Στον τομέα της εθελοντικής δασοφυτεύσεως, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε για την Ελλάδα (Παναγιωτάκης, 2011), στα παραπάνω κίνητρα προστίθενται η αγάπη για τον κίνδυνο και τη δράση, η αίσθηση προσφοράς στην κοινωνία και η μοριοδότηση για την εισαγωγή στο Πυροσβεστικό Σώμα. Η ίδια έρευνα αναγνωρίζει ως ορισμένα δευτερεύοντα κίνητρα, την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, τη γνωριμία με ένα νέο τρόπο ζωής και την επιθυμία συμμετοχής σε ομάδα με κοινωνική αποδοχή. Παράλληλα, ορισμένα από τα πλεονεκτήματα που έχει η εθελοντική συμμετοχή σε δράσεις πολιτικής προστασίας είναι η δημιουργία καλής φήμης τόσο στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, όσο και στο εργασιακό. Η προσέλκυση και διατήρηση εθελοντών στη δασοφυτεύση είναι ωστόσο δύσκολη, καθώς γίνεται αντιληπτή ως μία δραστηριότητα που εμπεριέχει σοβαρούς κινδύνους. Γι αυτό και χρειάζεται ειδική εκπαίδευση και ειδικά μέτρα προστασίας για κάθε μέλος των εθελοντικών ομάδων

2.5. Η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη δημιουργία και την στήριξη του εθελοντικού κινήματος

Ο εθελοντισμός στην τοπική αυτοδιοίκηση απέκτησε νομική βάση με το Νόμο 3852 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010), « Νέα Αρχιτεκτονική Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», στο πλαίσιο του οποίου προβλέπεται η σύσταση Γραφείων Εθελοντισμού . Οι συνήθεις πρακτικές που εκφράζουν τον εθελοντισμό, ως εργαλείο, δράση ή ενέργεια , σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης , και συγκεκριμένα σε επίπεδο Δήμου, είναι η ίδρυση Αυτοτελούς Γραφείου Εθελοντισμού, υπό την άμεση επίβλεψη του Δημάρχου ή/και εθελοντικές δράσεις , ως αποτέλεσμα της υιοθέτησης των νέων πρακτικών λειτουργίας μετά την εφαρμογή του Νόμου του Προγράμματος Καλλικράτη και οι οποίες εντάσσονται, είτε σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικών δραστηριοτήτων των Δήμων, είτε λειτουργούν αυτοτελώς. Η σημασία της Αυτοδιοίκησης στην Οργάνωση και την στήριξη του Εθελοντικού Κινήματος είναι καθοριστικής σημασίας.

Το μεγαλύτερο μέρος των εθελοντικών δραστηριοτήτων ασκείται συνήθως σε τοπικό επίπεδο, με την έννοια του τόπου διαμονής ή καταγωγής. Εκεί όπου η συναισθηματική σχέση με τον τόπο και η στενή κοινωνική αλληλεπίδραση δημιουργούν κοινωνικές σχέσεις και συνοχή, στοιχεία βασικά για την ουσιαστική συμμετοχή ατόμων σε εθελοντικές ομάδες. Έτσι οι συνέργειες, οι οργανώσεις ή και τα δίκτυα που δημιουργούνται μέσω των γνήσιων κοινωνικών σχέσεων έχουν μεγαλύτερη διάρκεια και αποτελεσματικότητα, δημιουργώντας προστιθέμενη αξία σε όλες τις δράσεις και κυρίως στο κοινωνικό κεφάλαιο.

Ο εθελοντισμός αποτελεί προνομιακό πεδίο άσκησης πολιτικής της Τ.Α. αλλά και βασικό συστατικό στοιχείο της Κοινωνικής Οικονομίας, μπορεί δε να δραστηριοποιηθεί σε όλους τους τομείς της κοινής δράσης. Συνδέοντας τον εθελοντισμό με την Αυτοδιοίκηση και τις Τοπικές Κοινωνίες, ο Νίκος Φωτόπουλος επισημαίνει:

«Η τοπική κοινωνία αποτελεί έναν ιδιαίτερα πρόσφορο χώρο στον οποίο μπορεί να αναπτυχθεί ο εθελοντισμός ως ένα συγκροτημένο και οργανωμένο κοινωνικό κίνημα. Τα επίπεδα στα οποία η τοπική κοινωνία μπορεί να δραστηριοποιηθεί αφορούν: στην υποστήριξη των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, στην κοινωνική πρόνοια και προστασία (φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, άστεγων, ανέργων, κ.ά.), στην πολιτική προστασία (έκτακτες καταστάσεις, πλημμύρες, θεομηνίες, φυσικές καταστροφές, σεισμοί κ.ά.), στην προστασία του περιβάλλοντος (πυρκαγιές, δεντροφυτεύσεις, αποψιλώσεις, καθαρισμοί παραλιών, οικολογική προστασία κ.ά.), στη διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην εκπαιδευτική ενίσχυση των

μορφωτικά αδύναμων (πρόσθετη διδακτική στήριξη, κοινωνικά φροντιστήρια, προγράμματα δια βίου μάθησης), στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δράσεις και οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να αναπτυχθούν μέσα από πρωτοβουλίες και κινηματικές απόπειρες για την ενίσχυση της απασχόλησης, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής συνοχής». (Εθελοντικές δράσεις για την Τοπική κοινωνία. Εκπαιδευτικό υλικό για τα κέντρα δια βίου μάθησης, 2015 σελ.10).

Αυτές ακριβώς οι δράσεις που περιγράφει ο συγγραφέας είναι αυτές που εκφράζουν την αποστολή και τον σκοπό της Κ.Ο., για συλλογική και κοινωνική ωφέλεια, για κοινωνική καινοτομία και βιώσιμη ανάπτυξη .(Ν.4430, άρθρο 2 ,παρ.3,4,5,6).

Όπως επισημαίνουν η Ο. Γιαννουλάκη, η Σ.Τρανάκα και ο Μ.Σπυριδάκης, σε άρθρο τους με τον τίτλο ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ, «*Η Τ.Α. οφείλει να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες που να ενθαρρύνουν την συμμετοχή των πολιτών σε εθελοντικές δράσεις, αξιοποιώντας το πολύτιμο κεφάλαιο των εθελοντών προς όφελος της τοπικής κοινωνίας χωρίς , ωστόσο, να στοχεύει στην υποκατάσταση των σχετικών δομών της πολιτείας*», προσθέτοντας ακόμη ότι «*οι οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τη θέσπιση του εθελοντισμού στο πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν 3852/2010), έχουν αρχίσει να εντάσσουν ολοένα και περισσότερα προγράμματα εθελοντικής παροχής υπηρεσιών στις δραστηριότητες/υπηρεσίες τους. Τέλος, στην ενίσχυση των εξελίξεων συνέβαλε και το γεγονός ότι πολλά προγράμματα χρηματοδοτούνται από κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης*». (Πλυμμάκης, 2018). Η Τ.Α. προσελκύοντας, κινητοποιώντας, οργανώνοντας, εκπαιδεύοντας, τους εθελοντές, τιμώντας και προβάλλοντας την εθελούσια και ανιδιοτελή προσφορά των μελών των τοπικών κοινωνιών, δημιουργεί ένα κρίσιμο και πολύτιμο κοινωνικό κεφάλαιο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα για την πραγμάτωση του κοινωνικού σκοπού της.

Είναι σαφές ότι ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας στο ζήτημα του εθελοντισμού είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαίος. Η πεποίθηση αυτή βασίζεται στο αξίωμα πως οι τοπικές κοινωνίες αποτελούν το βασικό πυρήνα μιας κοινωνίας και για το λόγο αυτό η δημόσια ζωή δεν μπορεί να οργανώνεται και να ελέγχεται εξ' ολοκλήρου και κατ' αποκλειστικότητα από την κεντρική και κρατικοδίαιτη γραφειοκρατία. Με άλλα λόγια, οι τοπικές κοινωνίες, τόσο μέσα από τα θεσμικά τους όργανα εκπροσώπησης όσο και μέσα από τις διάφορες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του εθελοντισμού ως κινήματος αλληλεγγύης και κοινωνικής προσφοράς. Στην τοπική κοινωνία υπάρχει ένα ευρύ πεδίο εντός του οποίου μπορούν να αναπτυχθούν σημαντικές παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες στη βάση του εθελοντισμού. Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να αναπτυχθούν σε πεδία όπως η καθαριότητα

(δρόμων, πάρκων, παραλιών, περιοχών γύρω από μνημεία και κοινόχρηστους χώρους), ο πολιτισμός (διοργάνωση εκδηλώσεων, με θεματικές όπως η τοπική ιστορία, η ποίηση, η λογοτεχνία, ο κινηματογράφος κ.ά.), η ενισχυτική διδασκαλία σε μαθητές (κοινωνικά φροντιστήρια), η δωρεάν παροχή μαθημάτων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες, η προστασία περιβάλλοντος (δεντροφυτεύσεις, καθαρισμός περιοχών με πράσινο, πυροπροστασία), ο τουρισμός (εναλλακτικά προγράμματα ξενάγησης σε μνημεία με θρησκευτικό ή άλλο πολιτιστικό περιεχόμενο), ο αθλητισμός (διοργάνωση προγραμμάτων άθλησης για όλες τις ηλικίες, εκδηλώσεις, αθλοπαιδίες κ.ά.). Είναι δεδομένο πως η ανάπτυξη τέτοιων προγραμμάτων και παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο προϋποθέτει την οργάνωση και το συντονισμό των εθελοντών, τη διάχυση των αποτελεσμάτων του εθελοντισμού στην τοπική κοινωνία, τη δημιουργία μητρώου εθελοντών και γενικότερα την αποτελεσματική οργάνωση και διοίκηση όλου του εγχειρήματος. Ειδικότερα σήμερα, παρά τις δυσκολίες και τις αδυναμίες πολλές φορές που παρουσιάζουν οι δήμοι μετά και την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτης», ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας είναι περισσότερο από ποτέ νευραλγικός. Η μεγάλη δημοσιονομική αλλά και ανθρωπιστική κρίση που μαστίζει τη χώρα δημιουργεί σημαντικό έρεισμα για την ανάπτυξη του κινήματος του εθελοντισμού καθιστώντας με τον τρόπο αυτό την τοπική αυτοδιοίκηση κλειδί στην προοπτική οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό ο εθελοντισμός στην τοπική κοινωνία οφείλει να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο, κυρίως υπό τη δημοσιονομική πίεση που οι δήμοι δέχονται σήμερα, σε τομείς επείγουσας προτεραιότητας όπως η υγεία, η κοινωνική προστασία και φροντίδα, η υλική βοήθεια σε άπορους, αστέγους και κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, μέσα από την λειτουργία κοινωνικών παντοπωλείων, φροντιστηρίων, φαρμακείων, όπως και στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος

Είναι αναγκαίο οι τοπικές αρχές να στρέψουν τις προσπάθειές τους στην ευαισθητοποίηση και αφύπνιση των πολιτών, προκειμένου να πείσουν για την ανάγκη δημιουργίας εθελοντικών οργανώσεων δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στους νέους και τις πρωτοβουλίες που αυτοί μπορούν να αναπτύξουν. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να καταστεί σαφές πως ο εθελοντισμός σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποκαταστήσει το κράτος και γενικότερα το ρόλο της πολιτείας. Ωστόσο, μπορεί να συμβάλει στο να ενισχυθεί η κοινωνική παρέμβαση, με τρόπο που οι πολίτες θα αναγνωρίζουν τα σύγχρονα προβλήματα της κοινωνίας και θα προβλέπουν τρόπους αντιμετώπισής τους, καθώς και θα εφευρίσκουν ευέλικτους τρόπους δράσης. Δυο βασικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη δημιουργία και την ανάπτυξη εθελοντικής δραστηριότητας σε τοπικό επίπεδο είναι: α) η δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών μιας ομάδας και β) η αίσθηση του «ανήκειν» σε μία κοινότητα. Χωρίς αμφιβολία, η προώθηση του εθελοντισμού στην τοπική κοινωνία τονώνει την κοινωνικοποίηση των πολιτών, την κοινωνική συνοχή και διαμορφώνει κουλτούρα

συνεργασίας και αλληλεγγύης. Στην Ελλάδα, σε όλους σχεδόν τους δήμους, συναντά κανείς εθελοντικές οργανώσεις με δράσεις που αφορούν στην αντιμετώπιση τοπικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, το μέγεθος και η αποτελεσματικότητα των οποίων εξαρτάται από τις αντιλήψεις, την κουλτούρα και τη θέληση των μελών τους αλλά και από τους οικονομικούς πόρους που αυτοί μπορούν να διαθέτουν, είτε από χορηγίες ιδιωτών, είτε από την ενίσχυση του Δήμου τους. Οι παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα του εθελοντισμού στην τοπική κοινωνία είναι:

- Η έγκαιρη διαπίστωση και η αναγνώριση των αναγκών και προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας,
- Η ανάληψη συντονισμένης πρωτοβουλίας για την προώθηση του ιδεώδους του εθελοντισμού,
- Η ενεργοποίηση των πολιτών, προκειμένου να αντιστραφεί το αρνητικό στερεότυπο που πολλές φορές συνοδεύει τον εθελοντισμό, αφού για ορισμένους θεωρείται άσκοπο ή αφελές να είναι κάποιος εθελοντής.

Δράση αλλά και καθήκον της Τ.Α. είναι η προσέλκυση εθελοντών μέσω ανακοινώσεων στον τύπο ή μέσω δημόσιας πρόσκλησης στην τοπική κοινωνία ή με άλλους τρόπους όπως η διοργάνωση εκδηλώσεων, η διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων, κ.λ.π. Η επιλογή των εθελοντών πρέπει να γίνεται μέσα από τη χρήση των τεχνικών αξιολόγησης, (λήψη βιογραφικών, αξιολόγηση βιογραφικών, διερεύνηση των κινήτρων μέσω συνεντεύξεων, αξιολόγηση τυπικών και ουσιαστικών προσόντων). Ειδικότερα, κατά τη συνέντευξη πρέπει να γίνεται λεπτομερής ενημέρωση του εθελοντή για τα μελλοντικά του καθήκοντα, να εξετάζονται τα κίνητρα, οι γνώσεις του και η θέληση για κοινωνική προσφορά. Ενδεχομένως να απαιτούνται ακόμα και πιθανές συστάσεις από τρίτους, ακόμα και ο έλεγχος του ποινικού μητρώου του εθελοντή, όταν πρόκειται για εθελοντική εργασία πάνω σε ευαίσθητα κοινωνικά ζητήματα. Ζωτικής σημασίας είναι η εκπαίδευση των εθελοντών μέσα από επιμορφωτικού τύπου συναντήσεις με στόχο την κατανόηση της φύσης του έργου, των ειδικών δεξιοτήτων που απαιτούνται, των γνώσεων και των ικανοτήτων που οφείλουν να κατέχουν οι εθελοντές. Η Τ.Α. πρέπει να καταρτίσει, να διατηρεί και να εμπλουτίζει μητρώο εθελοντών, με στόχο τη δημιουργία μιας «ζωντανής δεξαμενής» διαθέσιμων πηγών υποστήριξης του εθελοντικού έργου

ΜΕΡΟΣ Β ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

3.Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Ο Υμηττός υψώνεται στο ανατολικό όριο του λεκανοπεδίου Αττικής, μεταξύ του νοτιοανατολικού τμήματος του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας και των Μεσογείων, με την κορυφή του να απέχει μόλις 7,5 χιλιόμετρα από την πλατεία Συντάγματος σε ευθεία γραμμή. Με υψόμετρο 1.026 μέτρα , αποτελεί το έκτο κατά σειρά ψηλότερο όρος της Αττικής . Μαζί με την Πεντέλη που βρίσκεται στα βόρειά του , την Πάρνηθα στα βορειοδυτικά και το Αιγάλεω όρος στο απέναντι άκρο του πολεοδομικού συγκροτήματος της Αθήνας, δημιουργεί έναν περιαστικό ορεινό δακτύλιο. Έχει μήκος περίπου 23 χιλιόμετρα, το πλάτος του κυμαίνεται από 4 μέχρι 6 χιλιόμετρα, ενώ καλύπτει έκταση μεγαλύτερη από 80.000 στρέμματα και περιβάλλεται, συνολικά από δεκαπέντε δήμους της Αττικής .

Από τα ιστορικά στοιχεία φαίνεται πως στον Υμηττό υπήρξε ανθρώπινη δραστηριότητα από την προϊστορική περίοδο. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στην επιφάνεια λεπίδες και τεμάχια οψιανού λίθου, εργαλεία χαρακτηριστικά της Νεολιθικής εποχής. Ο Υμηττός αποτελούσε ιδανική τοποθεσία για τον πρωτόγονο άνθρωπο. Λόγω της πλούσιας και πυκνής βλάστησης και των άφθονων νερών της περιοχής έβρισκε εδώ καταφύγιο και ασχολούταν με τη συλλογή καρπών και με το κυνήγι. Στην αρχαιότητα ο Υμηττός λειτουργούσε ως το μετεωρολογικό βαρόμετρο της ευρύτερης περιοχής, καθώς, όπως αναφέρει ο Θεόφραστος στο έργο του Περί σημείων , υδάτων και πνευμάτων , οι αρχαίοι βλέποντας την κορυφή του προέβλεπαν τι καιρό θα κάνει .(Μια αγκαλιά για τον Υμηττό ΣΠΑΥ 2001)

Τις τελευταίες δεκαετίες η ανθρώπινη δραστηριότητα έχει προκαλέσει έντονες αλλοιώσεις στο βουνό του Υμηττού με ενέργειες όπως οι συχνές πυρκαγιές, η βοσκή, η εγκατάσταση κεραιών και Δημοσίων Φορέων και η κατά διαστήματα λειτουργία των λατομείων.

Οι Δήμοι, τα γεωγραφικά όρια των οποίων γειτνιάζουν με τον Υμηττό, αποφάσισαν στις αρχές τις δεκαετίας του 90, σε συνεργασία με την κρατικές τότε Νομαρχίες, να ενώσουν τις δυνάμεις τους δημιουργώντας έναν φορέα που θα είχε ως αρμοδιότητα την προστασία του βουνού. Έτσι το 1992 με την υπ'αριθμ. 3382/13-02-1992 απόφαση των Νομαρχών Αθηνών, Ανατολικής Αττικής και Πειραιά. ιδρύθηκε ο Σύνδεσμος Προστασίας και Ανάπτυξης Υμηττού (ΣΠΑΥ). Ως στόχοι του Συνδέσμου καθορίστηκαν :

- Η προστασία και η ανάπτυξη του δασικού οικοσυστήματος του Υμηττού , με στόχο την οικολογική του ανόρθωση και τη σύνδεσή του με τις λειτουργίες του αστικού ιστού.
- Ο συντονισμός των ενεργειών και η λήψη ιδιαίτερων μέτρων για την προστασία του δάσους και των δασικών εκτάσεων της περιοχής παρέμβασης από ανθρωπογενείς και μη παράγοντες , σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, κρατικούς και μη.
- Η εκπόνηση μελετών, η ανάπτυξη ερευνητικής δραστηριότητας, ο προγραμματισμός και η εκτέλεση έργων διαδημοτικής σημασίας για την ανάδειξη της κοινωνικής, πολιτιστικής, ιστορικής, περιβαλλοντικής και αναπτυξιακής σημασίας του όρους και του πολεοδομικού ιστού της περιοχής του Συνδέσμου.
- Η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η κινητοποίηση της κοινής γνώμης για την προστασία και την ανάπτυξη του οικοσυστήματος του Υμηττού και η ανάπτυξη συνεργασίας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- Η αξιοποίηση όλων των θεσμικών και χρηματοδοτικών δυνατοτήτων σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο για την οικολογική προστασία και ανάπτυξη της περιοχής παρέμβασης. (Μια αγκαλιά για τον Υμηττό ΣΠΑΥ 2011)

Ο ΣΠΑΥ αρχικά περιελάμβανε 9 μέλη: Τους Δήμους Αγίας Παρασκευής, Χολαργού, Παπάγου, Ζωγράφου, Καισαριανής, Βύρωνα, Ηλιούπολης, Αργυρούπολης και Γλυφάδας. Ωστόσο, σύμφωνα με την υπ' αριθ. απόφαση 273/7.10.2003 του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Αττικής, εντάχθηκαν στον ΣΠΑΥ και οι Δήμοι Βούλας, Βουλιαγμένης, Βάρης, Κρωπίας, Παιανίας και Γλυκών Νερών που επίσης περιβάλλουν τον Υμηττό. Μετά την εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτη (Ν.3852/2010), για τη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης οι Δήμοι οι οποίοι απαρτίζουν τον ΣΠΑΥ διαμορφώνονται ως ακολούθως: Αγίας Παρασκευής Παπάγου - Χολαργού Ζωγράφου Καισαριανής Βύρωνα Ηλιούπολης Ελληνικού – Αργυρούπολης Γλυφάδας Βάρης – Βούλας – Βουλιαγμένης, Κρωπίας, Παιανίας – Γλυκών Νερών. Ο ΣΠΑΥ αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και λειτουργεί στο πλαίσιο του Νόμου για τους ΟΤΑ. Επίσης σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών αποτελεί τον μεγαλύτερο σύνδεσμο σκοπού στην Ελλάδα.

Το Κέντρο Προστασίας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Δήμου Βύρωνα ιδρύθηκε το 1985. Η Εθελοντική Ομάδα του Δήμου Καισαριανής ιδρύθηκε το 1985 και στελεχώνεται σήμερα από 171 εθελοντές. Η Εθελοντική Υπηρεσία Δασοπροστασίας και Πυρόσβεσης του Δήμου

Ηλιούπολης ιδρύθηκε το 1999 και στελεχώνεται σήμερα από 65 εθελοντές. Πρέπει να σημειωθεί πως όλοι οι Δήμοι οι οποίοι απαρτίζουν τον ΣΠΑΥ διαθέτουν εθελοντική ομάδα, αλλά μόνο οι τρεις που αναφέρθηκαν προηγουμένως έχουν έως σήμερα ενταχθεί στο δίκτυο εθελοντών του ΣΠΑΥ. Στο δίκτυο μπορούν να εισέλθουν εθελοντικές ομάδες εφόσον πληρούν προκαθορισμένα κριτήρια συμμετοχής και με τη σύμφωνη γνώμη των επί κεφαλής των ήδη ενταγμένων ομάδων.

Ο ΣΠΑΥ αποτελεί έναν δυναμικό και συνεχώς αναπτυσσόμενο σύνδεσμο στον οποίο εμπλέκονται και άλλα άτομα και όργανα εκτός των εθελοντών. Η διοίκηση ασκείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, που συμμετέχουν 23 μέλη από όλους τους δήμους-μέλη με πληθυσμιακή αναλογία, οι οποίοι μπορεί να είναι δήμαρχοι ή και δημοτικοί σύμβουλοι. Τρεις εξ αυτών απαρτίζουν την Εκτελεστική Επιτροπή (Ε.Ε.) του Συνδέσμου.

3.1. Η περίπτωση έξι εθελοντικών ομάδων

Μέσα από την έρευνα μας επιχειρήσαμε να αναδείξουμε την δομή, την λειτουργία, την δράση και την προσφορά έξι εθελοντικών ομάδων αλλά και να καταγράψουμε τις αντιξοότητες που αντιμετωπίζουν στην άσκηση των εθελοντικών καθηκόντων τους. Οι έξι εθελοντικές ομάδες δραστηριοποιούνται στους Δήμους Ελληνικού-Αργυρούπολης, Βάρης-Βουλιαγμένης, Βύρωνα, Ηλιούπολης, Καισαριανής, Παπάγου-Χολαργού. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε ένα σύντομο ιστορικό για κάθε μία.

➤ Εθελοντική ομάδα Ελληνικού-Αργυρούπολης

Ιδρύθηκε το 2015 και απαριθμεί 100 μέλη εκ των οποίων οι 60 είναι πιστοποιημένοι στην δασοπροστασία και δασοπυρόσβεση.

➤ Εθελοντική ομάδα Βύρωνα

Η ομάδα ιδρύθηκε το 1985, είναι από τις πρώτες ομάδες στην Αττική. Τα μέλη της είναι 78 ενώ τα ενεργά μέλη δεν ξεπερνούν τα 33 άτομα ως πλήρη οργανωμένη ομάδα. Ξεκίνησε σαν ΝΠΔΔ με την κατάργηση του Καλλικράτη στη συνέχεια έγινε επιτροπή Δήμου κ τώρα πια είναι σωματείο.

➤ Εθελοντική ομάδα Βάρης- Βουλιαγμένη

Η ομάδα ιδρύθηκε το 2007, οι εγγεγραμμένοι είναι 120, αλλά τα ενεργά μέλη είναι 20.

➤ **Εθελοντική ομάδα Ηλιούπολης**

Το 1999 ιδρύθηκε η ομάδα μετά τη μεγάλη πυρκαγιά στον Υμηττό. Από πριν υπήρχε μια ανοργάνωτη πρωτοβουλία πολιτών, το 1999 όμως, συστάθηκε η πρώτη μορφή της ομάδας, που λεγόταν ΕΘ.Υ.Δ.Η. Η αμέσως επόμενη ομάδα λεγόταν Εθελοντική Υπηρεσία Δασοπροστασίας Πυρόσβεσης Ηλιούπολης, και τώρα λέγεται Εθελοντική Ομάδα Δασοπροστασίας Πυρόσβεσης Ηλιούπολης και είναι σύλλογος. Η ομάδα απαριθμεί εξήντα μέλη.

➤ **Εθελοντική ομάδα Καισαριανής**

Η ομάδα ιδρύθηκε το 1985 και είναι η παλαιότερη ομάδα. Απαριθμεί 138 μέλη, από τα οποία περίπου τα 90 είναι ενεργά.

➤ **Εθελοντική ομάδα Παπάγου – Χολαργού**

Η ομάδα ιδρύθηκε το 2013 με την μορφή που είναι τώρα Παπάγου – Χολαργού. Πριν την Ένωση των δύο Δήμων υπήρχαν δύο Διαφορετικές Ομάδες του Παπάγου και η ομάδα του Χολαργού. Με την ένωση των δύο Δήμων η δασοπροστασία έγινε ένα.

Εγγεγραμμένα μέλη είναι γύρω στα 100 με 120 αλλά από αυτά τα μέλη τα ενεργά είναι γύρω στα 50 εκ των οποίων τα 52 Άτομα είναι πιστοποιημένα το 2017 .

3.2. Μεθοδολογία έρευνας.

Το βιβλίο των Φιλίας Ισάρη-Μάριου Τακτικού « Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας» και ειδικότερα το κεφάλαιο «η έννοια της μεθόδου και της μεθοδολογίας», κατευθύνει τον ερευνητή στον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να οργανώσει, να διεξάγει και να παρουσιάσει τα αποτελέσματα μιας έρευνας. Στο κεφάλαιο αυτό διατυπώνονται μια σειρά ερωτημάτων, στα οποία καλείται να απαντήσει ο ερευνητής. Διατυπώνοντας τα ερωτήματα θα επιχειρήσουμε να δώσουμε και τις απαντήσεις για την δική μας μελέτη περίπτωσης.

1^ο ερώτημα : Γιατί ο ερευνητής επέλεξε να μελετήσει και να εστιάσει την προσοχή του στο συγκεκριμένο φαινόμενο.

Επιλέξαμε να μελετήσουμε τις εθελοντικές Ομάδες προστασίας του Υμηττού, διότι:

- Η δράση και η συμβολή τους στην προσπάθεια προστασίας του βουνού και της φύσης του είναι εξαιρετικά σημαντικές.

-Θέλαμε να εντοπίσουμε και να ερευνήσουμε τον τρόπο λειτουργίας και δράσης των εθελοντικών ομάδων, όπως επίσης και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

-Στοχεύαμε στην ανάλυση των δυνατοτήτων συνεργασίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Εθελοντικών Ομάδων αλλά και στο τι ισχύει στην πραγματικότητα.

2^ο ερώτημα: Γιατί η μελέτη του φαινομένου αυτού σχεδιάστηκε από τον ερευνητή με αυτόν τον τρόπο.

Η μελέτη σχεδιάστηκε να γίνει με την μέθοδο των προσωπικών συναντήσεων και συνεντεύξεων με τους ανθρώπους που είναι επικεφαλής των Εθελοντικών Ομάδων έξι Δήμων που συνορεύουν με τον Υμηττό. Με βάση το προαναφερθέν επιστημονικό βοήθημα « *τα λόγια του ερευνούμενου ατόμου θεωρούνται όχι μόνο πηγή πληροφοριών , αλλά και ως κύρια μορφή έρευνας και υλικό ανάλυσης*».

3^ο ερώτημα: Γιατί απορρίφθηκαν οι εναλλακτικές λύσεις.

Υπήρχαν και εναλλακτικές επιλογές μελέτης φαινομένου. Να μελετήσουμε τις εθελοντικές Ομάδες άλλων Δήμων. Επιλέξαμε τους συγκεκριμένους γιατί έχουν τις μεγαλύτερες και αρχαιότερες Ομάδες με πλούσιο έργο. Πιστεύουμε ότι από την μελέτη του συγκεκριμένων Ομάδων μπορούμε να βγάλουμε ασφαλή συμπεράσματα για τον συνολικό χώρο των εθελοντικών Ομάδων.

4^ο ερώτημα: Ποια είναι τα ερευνητικά ερωτήματα που έθεσε ο ερευνητής

Τα ερευνητικά ερωτήματα απευθυνθήκαν στον επικεφαλής κάθε εθελοντικής ομάδας και καταγράφονται στο υποκεφάλαιο-αποτελέσματα έρευνας. Τα ερωτήματα αφορούσαν τα κίνητρα τους για τον εθελοντισμό, την υπάρχουσα κατάσταση και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, την βοήθεια που τους παρέχει η Αυτοδιοίκηση και η Πολιτεία κλπ.

5^ο ερώτημα: Πως ο ερευνητής εξασφάλισε να υπάρχει αξιοπιστία και εγκυρότητα στην συλλογή και ανάλυση των δεδομένων.

Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της έρευνας εξασφαλίστηκε με την παρουσία του ερευνητή στους χώρους δράσης, με τις προσωπικές συνεντεύξεις με τους επικεφαλής των ομάδων, με συζητήσεις και με άλλους εθελοντές, με την έρευνα και την διασταύρωση των λεχθέντων και των στοιχείων. Ο ερευνητής επίσης παρουσίασε τα ευρήματα με αντικειμενικότητα, ουδετερότητα και αμεροληψία, παρουσιάζοντας όλες τις απόψεις.

3.3.Αποτελέσματα έρευνας.

Σε κάθε έναν από τους έξι επικεφαλής των Εθελοντικών ομάδων υποβάλλαμε 22 ερωτήσεις, οι οποίες κάλυπταν όλο το φάσμα της δομής και της δράσης των ομάδων τους, αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν υλοποιώντας τους σκοπούς της λειτουργίας τους. Οι ερωτήσεις μας διαχωρίστηκαν σε πέντε άξονες τους οποίους παραθέτουμε μαζί με τις αντίστοιχες απαντήσεις.

Οι απαντήσεις των επικεφαλής άλλοτε συμπίπτουν και άλλοτε διαφοροποιούνται πλήρως. Μέσα όμως από αυτές σκιαγραφείται με ευκρίνεια όλο το πλέγμα των δραστηριοτήτων των ομάδων αυτών που βασικό στόχο τους έχουν την προστασία ενός ορεινού όγκου, του οποίου το περιβάλλον επηρεάζει καταλυτικά την ποιότητα ζωής ολόκληρου του πληθυσμού της Αττικής.

ΑΞΟΝΑΣ Α

Τα κίνητρα και τα αντικίνητρα της εθελοντικής δράσης.

Στην ερευνά μας αναζητήσαμε από την αρχή, τα κίνητρα που ωθούν τους ανθρώπους στην εθελοντική δράση αλλά και τα αντικίνητρα της μη ενασχόλησής τους. Οι απαντήσεις, σε ότι αφορά τα κίνητρα, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον διότι έχουν διαφορετικό περιεχόμενο, βασική όμως συνιστώσα τους είναι η διάθεση προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο, μέσα από την προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης του Υμηττού, που κατά καιρούς έχει πληγεί καταστροφικά από τις πυρκαγιές.

Όπως το θέτει ο ΠΛΗΡ.1:«*Η προσφορά στο περιβάλλον και το δάσος ήταν το κίνητρο που μας ώθησε να ασχοληθούμε με τον εθελοντισμό. Η εθελοντική ομάδα δημιουργήθηκε ως αναγκαιότητα μετά τη μεγάλη φωτιά του 2015. Αυτή ήταν η αιτία καθώς και το πάθος μας για το δάσος*».

Η φωτιά του 2007 και οι ολέθριες συνέπειες της, ήταν το κίνητρο για την δημιουργία της εθελοντικής ομάδας, επικεφαλής της οποίας είναι ο ΠΛΗΡ. 6 που μας είπε:

«*Μετά τις φωτιές του 2007 κάποια άτομα αποφασίσαμε να οργανώσουμε μια ομάδα για να προστατεύσουμε, δυστυχώς κατόπιν εορτής, αυτά τα οποία είχαν μείνει στην περιοχή Παπάγου*

Χολαργού. Το κίνητρό μου λοιπόν για να ασχοληθώ με την Εθελοντική ομάδα δασοπροστασίας ήταν η μεγάλη φωτιά του 2007». Ο ίδιος πληροφορητής δίνει και άλλη μια διάσταση στα κίνητρα του εθελοντισμού, που συνδέονται με την κοινωνικότητα. «Η εθελοντική δραστηριότητα μου προσφέρει χαρά και γνωριμία με νέους ανθρώπους. Μαθαίνεις το πώς μπορούν να λειτουργούν εκείνοι και με αυτόν τον τρόπο διορθώνεις τον εαυτό σου. Υπάρχει το αίσθημα της συνεργασίας και της ομαδικότητας».

Από τις απαντήσεις προκύπτει ακόμη, ότι βιώματα της παιδικής ηλικίας, που παραμένουν ανεξίτηλα, μπορούν να οδηγήσουν στον εθελοντισμό, κάτι που φαίνεται από τον ΠΛΗΡ.2: «Από μικρός είχα αγάπη με την πυροσβεστική και το έργο των πυροσβεστών. Όταν δημιουργήθηκε η εθελοντική ομάδα, ήρθα να γραφτώ». Το επιβεβαιώνει και ο ΠΛΗΡ.3, κάνοντας μνεία των δικών του βιωμάτων: «Κατά αρχήν, σαν λυκόπουλο και πρόσκοπος είχα επαφή με το περιβάλλον από την παιδική μου ηλικία. Σε μικρή ηλικία είχα μια άσχημη εμπειρία από το ξέσπασμα μιας πυρκαγιάς σε ένα οικείο σπίτι, και έχοντας στην μνήμη μου τις σειρήνες του πυροσβεστικού οχήματος και τις δυσάρεστες εικόνες για χρόνια, αποφάσισα να νικήσω τον φόβο μου κ να γίνω αργότερα εθελοντής πυροσβέστης»

Κίνητρο επίσης αποτελεί η διάθεση των ανθρώπων για δράση, απέναντι στην ανία της καθημερινότητας, σύμφωνα με τον ΠΛΗΡ.4: «Τα κίνητρα είναι ότι σε κάποιους εθελοντές άρεσε το πράσινο και ήθελαν να το υπερασπιστούν, αλλά και η αδρεναλίνη και η δράση. Υπάρχουν και κάποιοι άνθρωποι που θέλουν να ξεφύγουν από την καθημερινότητα και τη μονοτονία και να γεμίσουν τον χρόνο τους».

Από την ερευνά μας προέκυψε ότι ένας πολύ μικρός αριθμός πολιτών στο σύνολο των δημοτών συμμετέχει στις εθελοντικές ομάδες προστασίας του Υμηττού. Επιχειρήσαμε μέσα από τις συζητήσεις μας με τους επικεφαλής των ομάδων να καταγράψουμε τα αντικίνητρα που υπάρχουν για την ενασχόληση περισσότερων πολιτών, μέσα από τις εθελοντικές ομάδες, με το ζήτημα της προστασίας του Υμηττού. Η καταγραφή ανέδειξε ένα ευρύ φάσμα αποτρεπτικών παραγόντων.

Η πολιτική και ο κομματισμός, όπως αποκαλύπτονται από τις τοποθετήσεις του ΠΛΗΡ.1, «Όταν μπλέκονται τα πολιτικά ή γενικότερα υπάρχει εκμετάλλευση των ανθρώπων που ασχολούνται με τον εθελοντισμό, οι πολίτες αποτρέπονται από το να ασχοληθούν με τον εθελοντισμό», αλλά και του ΠΛΗΡ.2: «Αυτό που έχουμε συναντήσει εμείς με όσες Δημαρχίες έχουν αλλάξει, είναι ότι σε συνδράμουν ή όχι ανάλογα με το κομματικό σου χρώμα. Όταν εμείς τους λέμε ότι δεν ανήκουμε σε κάποιον συνδυασμό και θέλουμε να λειτουργήσουμε ανεξάρτητοι ως εθελοντές, μας αποστρέφονται

και μας κλείνουν την πόρτα. Αν όμως στην πορεία δουν ότι είσαι μαζί τους, κοιτάνε και να σε βοηθήσουν και να σε στηρίξουν, για να αποκτήσουν πελατειακές σχέσεις».

Αντικίνητρο ακόμη αποτελεί ο φόβος ενός τραυματισμού, σύμφωνα με τον ΠΛΗΡ.3:«Όμως ανατρεπτικός παράγοντας είναι αν χτυπήσεις ή τραυματιστείς σε πεδίο μάχης (κ είσαι ανασφάλιστος) δεν σε καλύπτει κανείς γι' αυτό και οι περισσότεροι θέλουν να κάνουν μόνο πυρασφάλεια, φοβούνται την πυρόσβεση».

Για τους ΠΛΗΡ.2 και 4, η μικρή συμμετοχή των πολιτών στην εθελοντική δράση, οφείλεται στην διαχρονική απουσία κουλτούρας και παιδείας στη χώρα μας: «Οι περισσότεροι πολίτες δεν ασχολούνται με τον εθελοντισμό, όχι λόγω κρίσης, απλά δεν τους απασχολεί, δηλαδή μπορεί να βλέπουνε έναν άνθρωπο πεσμένο κάτω και κανένας να μη του δίνει το χέρι να τον σηκώσει. Απλά δεν τους απασχολεί ο εθελοντισμός. Δεν έχουμε ως χώρα μέσα μας την κουλτούρα του εθελοντισμού».

«Εμείς εδώ προσφέρουμε κοινωνική δραστηριότητα οχτώ ώρες, αλλά δυστυχώς ο περισσότερος κόσμος κοιτάζει μόνο την ιδιωτική του ζωή, γιατί δεν έχει την κατάλληλη παιδεία».

Για τον ΠΛΗΡ. 6 κύρια αιτία αποτελεί η οικονομική κρίση, η οποία μειώνει αισθητά τον ελεύθερο χρόνο των πολιτών: «Η οικονομική κρίση που μαστίζει τον τόπο μας και ειδικά τους νέους δεν βοηθάει την ύπαρξη ελεύθερου χρόνου για τον εθελοντισμό. Εμείς στην ομάδα μας βλέπουμε ότι ενώ το 2010 έρχονταν πολλοί κάποιες ώρες για βάρδια, από το 2012 έως το 2017 οι περισσότεροι έρχονται σχεδόν ελάχιστες ώρες. Η οικονομική κρίση εμποδίζει τον κόσμο να συνεισφέρει και να δώσει λίγο από το χρόνο του».

Από τις απαντήσεις στα ερωτήματα του Α Άξονα προκύπτει ότι το βασικό κίνητρο για την ενασχόληση των εθελοντών με την προστασία του βουνού είναι η αγάπη τους για το περιβάλλον, και η εσωτερική παρόρμηση τους να το υπερασπιστούν ενεργά και όχι να παρακολουθούν απαθώς την υποβάθμιση και την καταστροφή του. Ως κίνητρα καταγράφονται ακόμη, βιώματα από την παιδική ηλικία, η διάθεση για δράση και η υπέρβαση της ανίας της καθημερινότητας. Επισημαίνουμε ότι σε έρευνα που έγινε για τα κίνητρα συμμετοχής στον τομέα της εθελοντικής δασοπυρόσβεσης συμπεριλαμβάνονται η αγάπη για τον κίνδυνο και τη δράση, η αίσθηση προσφοράς στην κοινωνία και η μοριοδότηση για την εισαγωγή στο Πυροσβεστικό Σώμα, (Παναγιωτάκης 2011), που με βάση το νόμο ανέρχεται σε 20%. Αξίζει να υπογραμμιστεί η άποψη των εθελοντών, πως στη χώρα μας δεν υπάρχει κουλτούρα εθελοντισμού, κάτι που αποδεικνύεται και από τα επίσημα στοιχεία.

Είναι εδραία πάντως η άποψη των ερωτηθέντων, ότι μέσα από την προστασία του βουνού και του δάσους του, προστατεύουν και αναβαθμίζουν την ποιότητα της ζωής των ιδίων, των

οικογενειών τους, των συμπολιτών τους, αλλά και τον μελλοντικών γενιών από τους οποίους το έχουν δανειστεί.

ΑΞΟΝΑΣ Β. Η Ψυχολογία της ικανοποίησης, η «αμοιβή» των Εθελοντών, τα πεδία της δράσης τους.

Οι ερωτήσεις του Β Άξονα αφορούσαν την ηθική και ψυχική ικανοποίηση που προσφέρει ο Εθελοντισμός, την «αμοιβή» τους από τις δημόσιες αρχές και την κοινωνία, όπως και την διάθεση των εθελοντών να ασχοληθούν και με άλλες μορφές εθελοντισμού, εκτός από την δασοπροστασία. Οι εθελοντές ως βασική ικανοποίηση τους θεωρούν την προσφορά προς το κοινωνικό σύνολο.

Όπως τονίζει ο ΠΛΗΡ.1 « Η εθελοντική δραστηριότητα μας προσφέρει την ικανοποίηση της προσφοράς». Ο ΠΛΗΡ. 2 ανέφερε ότι: «Η εθελοντική δραστηριότητα μου προσφέρει χαρά και γνωριμία με νέους ανθρώπους. Μαθαίνεις το πώς μπορούν να λειτουργούν εκείνοι, και με αυτόν τον τρόπο διορθώνεις τον εαυτό σου. Υπάρχει το αίσθημα της συνεργασίας και της ομαδικότητας», ενώ ο ΠΛΗΡ 6 επεσήμανε:« Ο εθελοντισμός προσφέρει το είδος της κοινωνικοποίησης που πραγματικά χρειάζεται ο άνθρωπος. Εμείς εδώ αναπτύσσουμε τις παρέες μας και τις φιλίες μας καλύτερα από τα καφενεία, γιατί έχουμε έναν κοινό στόχο, όπου με βάση αυτόν εργαζόμαστε». Οι απαντήσεις του ταυτίζονται με τις απόψεις των Ο.Κυριακίδου και η Ε. Σαλαβού , πως «η εθελοντική δράση μπορεί να δώσει ουσιαστικό νόημα και να δομήσει τη ζωή των ατόμων, ιδιαίτερα των ανέργων και των γηραιότερων. Επιπλέον έχει τη δύναμη να μειώσει τα αισθήματα απομόνωσης και αδυναμίας που βιώνουν πολλά άτομα καθώς παρέχει ευκαιρίες δημιουργίας νέων σχέσεων». (Ο.Κυριακίδου. Ε. Σαλαβού 2014).

Σε ότι αφορά την «αμοιβή» των εθελοντών από τις δημόσιες αρχές, όλοι οι πληροφορητές την κρίνουν ως επιβεβλημένη, δίνοντας της όμως διαφορετικό περιεχόμενο.

Ο ΠΛΗΡ.2 αναφερόμενος στην πολιτεία μας είπε: *«Η πολιτεία θα έπρεπε να βραβεύει τους εθελοντές για το έργο που προσφέρουν και να τους παρέχει κάποιες διευκολύνσεις. Παλαιότερα είχαν φοροελάφρυνση. Τώρα θα μπορούσαν να μας δίνουν κάποια κοινωνικού περιεχομένου προνόμια, όπως για ένα θέατρο, γήπεδο, ξενοδοχείο, μειωμένο εισιτήριο στο λεωφορείο. Αυτήν την στιγμή δεν έχουμε τίποτα από αυτά»* ενώ ο **ΠΛΗΡ.3** υπογράμμισε: *«Είναι μείζονος σημασία οι εθελοντές να αμείβονται ηθικά με κάποια βράβευση και αν το δούμε και πιο ευρωπαϊκά με μια*

βοήθεια κοινωνικού περιεχομένου π.χ. μια έκπτωση στην Φορολογική Δήλωση, μια μοριοδότηση σε παιδικούς σταθμούς (κοινωνικά δικαιώματα)».

Ο ΠΛΗΡ.5 έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ηθική ανταμοιβή λέγοντας: *«Όταν ένας εθελοντής αφιερώνει χρόνο για να προσφέρει το έργο του και στερείται πράγματα από την προσωπική του ζωή, είναι αναγκαίο να αμείβεται ηθικά από την πολιτεία. Πρέπει να του το αναγνωρίσουνε, να του πούνε μπράβο και ένα ευχαριστώ, αλλά δυστυχώς αυτό δεν υπάρχει».*

Την ίδια άποψη συμμερίζεται και ο **ΠΛΗΡ.6**. *«Η ηθική αμοιβή είναι το μόνο που ταιριάζει σε έναν εθελοντή και δεν είναι μια εκδήλωση ή μια πλακέτα. Είναι η αναγνώριση της κοινωνίας για το έργο, που προσφέρουμε».*

Θελήσαμε να διερευνήσουμε την διάθεση των εθελοντών να ασχοληθούν και με άλλες μορφές εθελοντισμού, εκτός από την δασοπροστασία.

Ο ΠΛΗΡ.2 μας είπε ότι το κάνουν ήδη: *«Εμείς ως ομάδα δεν έχουμε μείνει μόνο στη δασοπυρόσβεση. Βοηθάμε γενικότερα τον κόσμο, είτε να μαζέψουμε ρούχα για κάποιον άστεγο, είτε να μαζέψουμε τρόφιμα σε συνεργασία με τον Δήμο ή μόνοι μας».* Το ίδιο ισχύει και για τον **ΠΛΗΡ.4**: *« Έχουμε ασχοληθεί και με άλλες μορφές εθελοντισμού, όπως για παράδειγμα έχουμε μαγειρέψει περίπου 300 μερίδες φαγητού και τις έχουμε προσφέρει σε άστεγους ανθρώπους στο κέντρο της Αθήνας».*

Αντίθετα ο **ΠΛΗΡ.3** δεν το κάνει λόγο έλλειψης χρόνου. *«Θα ήθελα να ασχοληθώ και με άλλες μορφές εθελοντισμού δυστυχώς δεν μου δίνεται ο χρόνος».*

Οι εθελοντές ως ικανοποίηση θεωρούν την προσφορά προς το κοινωνικό σύνολο, την γνωριμία με νέους ανθρώπους, την τόνωση της κοινωνικοποίησης και της συλλογικής δράσης, την επιβράβευση από τους συμπολίτες τους και την καταπολέμηση του καθημερινού άγχους μέσα από την εργασία και την παρουσία του βουνού. Ο **ΠΛΗΡ.5** εκλαμβάνει ως ιδιαίτερη ικανοποίηση το γεγονός ότι οι μαθητές των σχολείων της πόλης θα έχουν την δυνατότητα να επισκέπτονται το κέντρο Περιβαλλοντικής ευαισθησίας που δημιουργείται και θα ενημερώνονται για την ιστορία του Υμηττού αλλά και τις δράσεις για την προστασία του.

ΑΞΟΝΑΣ 3.

Η ίδρυση και τα μέλη της Ομάδας, η εκπαίδευση τους, τα μέσα της δράσης των Εθελοντών.

Ο τρίτος άξονας περιείχε μια σειρά ερωτήσεων προς τους επικεφαλής των εθελοντικών ομάδων, που αφορούσαν την ίδια την ομάδα τους, την εκπαίδευση τους, τον τρόπο και τα μέσα της δράσης τους. Διαπιστώνουμε ότι η πρώτη ομάδα που ιδρύθηκε ήταν της Καισαριανής το 1985 και η τελευταία της Αργυρούπολης το 2015. Ο αριθμός των ενεργών μελών ποικίλει από 20 έως 138 άτομα, ελάχιστο ποσοστό σε σχέση με τους κατοίκους των Δήμων, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία τους είναι άντρες. Οι αριθμοί αυτοί επιβεβαιώνουν την έκθεση του CAF (Charities Aid Foundation), που το 2016 κατέταξε την Ελλάδα στην 137η θέση μεταξύ 145 χωρών, στον τομέα της συμμετοχής των ανθρώπων στον εθελοντισμό.

Ιδιαίτερη αξία έχει η εκπαίδευση των εθελοντών διότι συνδέεται άμεσα, τόσο με τις επιδόσεις τους, όσο και κυρίως με την προστασία της ίδιας της ζωής τους. .

Ο ΠΛΗΡ.2 επεσήμανε: « Εκπαιδευόμαστε από το Πυροσβεστικό Σώμα. Η εκπαίδευσή μας, για να ανταποκριθούμε στην δασοπυρόσβεση, επαρκεί, για να κάνεις αυτά που απαιτεί να πράξει ένας εθελοντής». Την ίδια θέση εξέφρασε και ο ΠΛΗΡ.6: «Εκπαιδευόμαστε και ξανά εκπαιδευόμαστε από την πυροσβεστική», όπως και ο ΠΛΗΡ.2: «Η εκπαίδευσή μας, για να ανταποκριθούμε στην δασοπυρόσβεση, επαρκεί, για να κάνεις αυτά που απαιτεί να πράξει ένας εθελοντής». Ο ΠΛΗΡ.4 τόνισε την πολύπλευρη εκπαίδευση τους: «Είμαστε επισήμως πιστοποιημένοι από το πυροσβεστικό σώμα, γιατί έχουμε περάσει την απαραίτητη εκπαίδευση. Συμμετέχουμε σε σεμινάρια όπως αεροπυρόσβεση, και σε σεμινάρια, που έχουν οργανώσει δασολόγοι. Μαθαίνουμε πως είναι το δάσος, πώς να ξεχωρίζουμε τη βλάστηση, ποιες κλιματολογικές συνθήκες επικρατούν ανάλογα με τη βλάστηση του τόπου, δηλαδή πως μπορεί να κινηθεί η πυρκαγιά ανάλογα με το ανάγλυφο του εδάφους, τις καιρικές συνθήκες». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη του ΠΛΗΡ. 5 «Η εκπαίδευσή μας γίνεται από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, αλλά και άλλους φορείς, όπως το Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών η Ένωση Ελλήνων Δασοπόνων, η Ένωση Ελλήνων Ραδιοερασιτεχνών για τις τηλεπικοινωνίες και το ΕΚΑΒ για τις πρώτες βοήθειες. Τα τελευταία 4-5 χρόνια παρέχει εκπαίδευση και η Πυροσβεστική Ακαδημία. Στην εκπαίδευση αυτή πάμε αναγκαστικά, για να είμαστε πιστοποιημένοι εθελοντές».

Ο μοναδικός που εξέφρασε επιφυλάξεις για την εκπαίδευση των εθελοντών ήταν ο ΠΛΗΡ.3 που είπε: «Δεν είναι επαρκής η εκπαίδευσή μας γιατί η ζήτηση έχει αυξηθεί και τα προβλήματα είναι μεγαλύτερα και πρέπει να είναι πιο ενισχυμένη η εκπαίδευση».

Εκτός όμως από την εκπαίδευση τους, προσπαθήσαμε να ανιχνεύσουμε στην έρευνα μας , ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για την ασφάλεια αλλά και την αποδοτικότητα των εθελοντών στην άσκηση των καθηκόντων τους, τα μέσα που χρησιμοποιούν, την επάρκεια αλλά και ποιος τους τα προμηθεύει.

Ο ΠΛΗΡ. 1 μας είπε ότι,«*Ο Δήμος καλύπτει την ομάδα πλήρως σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό*».

Ο ΠΛΗΡ.2 ανέδειξε την συμβολή των ιδιωτών χορηγών στο έργο των εθελοντών αναφέροντας ότι:« *Με την προσφορά των τοπικών χορηγών αποκτούμε τα κατάλληλα και τα απαραίτητα μέσα, που χρειαζόμαστε, για να εκπληρώσουμε το έργο μας. Είναι οι μόνοι, που ανταποκρίνονται άμεσα στο έργο μας, όταν τους ζητηθεί. Μας δίνει στολές και ό,τι άλλα υλικά χρειαζόμαστε σε αντίθεση με τον Δήμο, που έχει να μας προσφέρει μέσα από το 2011*»

Ικανοποιημένος εμφανίστηκε ο **ΠΛΗΡ.3**:«*Έχουμε τα απαραίτητα μέσα ατομικής προστασίας για την εκπλήρωση της αποστολής μας, είμαστε 100% εξοπλισμένοι. Τα κονδύλια για τον εξοπλισμό μας τα παρέχει ο δήμος Βύρωνα κ παλαιότερα κ ο ΣΠΑΥ*», ενώ ο **ΠΛΗΡ.4** εντόπισε και προβλήματα:«*Έχουμε τα μέσα της ατομικής προστασίας, που είναι οι στολές μας, τα οποία εξυπηρετούν την προστασία του εθελοντή. Είμαστε σε μια μέτρια έως καλή κατάσταση.... Τα οχήματά μας δεν έχουν τη σωστή συντήρηση, που θα έπρεπε να έχουν και δεν βλέπω άμεση αντικατάσταση*».

Στον αντίποδα ο **ΠΛΗΡ 5**, επισημαίνει ότι προϊόντος του χρόνου μειώνεται η παροχή μέσων. «*Το 2002 η Νομαρχία και αργότερα η Περιφέρεια έκανε διαγωνισμούς για την προμήθεια εξοπλισμού, αλλά δυστυχώς τα κονδύλια δεν προχωρήσανε, όπως θα έπρεπε. Με τον ερχομό της κρίσης κόπηκαν και αυτά Παλιότερα ο Δήμος μας παρείχε κάποιο εξοπλισμό, μας έδινε και ο ΣΠΑΥ, όμως τώρα κόπηκε και αυτή η παροχή. Ωστόσο όσον αφορά στην συντήρηση οχημάτων, ο Δήμος μας παρέχει καύσιμα και βενζίνη*».

Η πρώτη διαπίστωση μας είναι ότι ο αριθμός των κατοίκων των Δήμων που συμμετέχει ενεργά στις Εθελοντικές ομάδες προστασίας του Υμηττού, είναι ελάχιστος. σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό. Από τις απαντήσεις των Εθελοντών σε σχετικά ερωτήματα μας προέκυψε ότι οι, κατά την άποψη τους, αιτίες αυτού του φαινομένου είναι:

- Η οικονομική κρίση που αναγκάζει τους πολίτες να κάνουν δύο δουλειές για να επιβιώσουν και δεν έχουν ελεύθερο χρόνο για τον εθελοντισμό.

- Ο φόβος απέναντι στο δέος που προκαλεί μια πυρκαγιά. Ο φόβος τραυματισμού ή ακόμη και απώλειας της ζωής.

- Η έλλειψη κουλτούρας και παιδείας. Η προτεραιότητα που δίνουν οι άνθρωποι στην ατομική εξέλιξη και ευημερία τους με την ταυτόχρονη απουσία κοινωνικής και συλλογικής συνείδησης.

- Η αδιαφορία των Μέσων Ενημέρωσης απέναντι στο υγιές και δημιουργικό φαινόμενο του Εθελοντισμού, η έλλειψη προβολής του, την ώρα που προβάλλονται συνεχώς αρνητικά πρότυπα συμπεριφοράς.

Οι Εθελοντές σε γενικές γραμμές θεωρούν επαρκή την εκπαίδευση τους, φορέας της οποίας είναι κατά κύριο λόγο η Πυροσβεστική. Συμμετέχουν όμως και σε ασκήσεις ετοιμότητας με το ΕΚΑΒ και τον Ερυθρό Σταυρό, ενώ παρακολουθούν και σεμινάρια οργανωμένα από την Γ.Γ. Πολιτικής Προστασίας και το Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών. Τα μέσα τα οποία διαθέτουν και αφορούν οχήματα, στολές, συστήματα επικοινωνίας παρέχονται κατά κύριο λόγο από τους Δήμους, τον Σ.Π.Α.Υ. αλλά και από ιδιώτες. Φαίνεται όμως ότι υπάρχει διαφορετική μεταχείριση ανάλογα με τον Δήμο αλλά και διαφορετική πρακτική των ίδιων των ομάδων σε σχέση με τους χορηγούς. Οι εθελοντές στην Αργυρούπολη, τον Βύρωνα και την Ηλιούπολη είναι ικανοποιημένοι από την στήριξη του Δήμου τους, ενώ εκείνοι του Παπάγου και της Καισαριανής όχι ιδιαίτερα. Στην Βούλα-Βουλιαγμένη βασική πηγή χρηματοδότησης είναι οι ιδιώτες χορηγοί, τις απευθείας ενισχύσεις των οποίων αρνούνται όμως να δεχτούν οι εθελοντές της Καισαριανής.

Στο σημείο αυτό θα κάνουμε μία ειδική αναφορά στον ΣΠΑΥ, τον Σύνδεσμο Προστασίας και Ανάπλασης του Υμηττού, και τον οποίο παρουσιάσαμε στο προηγούμενο μέρος της Διπλωματικής μας Εργασίας. Ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους οι Δήμοι που γειτνιάζουν με τον Υμηττό αποφάσισαν την δημιουργία του ήταν: *«Ο συντονισμός των ενεργειών και η λήψη ιδιαίτερων μέτρων για την προστασία του δάσους και των δασικών εκτάσεων της περιοχής παρέμβασης από ανθρωπογενείς και μη παράγοντες, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, κρατικούς και μη».*

Ανταποκρίνεται ο ΣΠΑΥ σε αυτόν τον, εκ του καταστατικού χάρτη, ρόλο του;

Σταχυολογούμε τις απαντήσεις των εθελοντών σε αυτό το ερώτημα.

Ο ΠΛΗΡ.1, επισημαίνει ότι συνεργασία υπάρχει. *«Υπάρχει ακόμα ενημέρωση ή και συνεργασία με το ΣΠΑΥ και το δασαρχείο».*

Ο ΠΛΗΡ. 1 δεν κάνει διαχωρισμό χρονικών περιόδων, κάτι που κάνουν οι άλλοι με σχεδόν ταυτόσημες μάλιστα απόψεις. Ο ΠΛΗΡ 3 είπε: *«Τα κονδύλια για τον εξοπλισμό μας τα παρέχει ο δήμος Βύρωνα και παλαιότερα και ο ΣΠΑΥ» Τα περί βοήθειας στο παρελθόν τα επισημαίνει και ο*

ΠΛΗΡ.4: «Δεύτερη πηγή χρηματοδότησης είναι ο ΣΠΑΥ ο οποίος μας δίνει είτε οχήματα είτε υλικά ή συντήρηση των οχημάτων. Δυστυχώς η βοήθεια από το ΣΠΑΥ έχει ελαττωθεί τα τελευταία χρόνια. Κάποτε στηριζόμασταν σε αυτόν». Την ίδια θέση εκφράζει και ο **ΠΛΗΡ. 5** «Βοήθεια μας έδινε και ο ΣΠΑΥ, όμως τώρα κόπηκε και αυτή η παροχή». Ο **ΠΛΗΡ.6** επισημαίνει τις ανάγκες της ομάδας του: «Εμείς ως ομάδα χρειαζόμαστε ένα καλύτερο επικοινωνιακό σύστημα στο οποίο πάσχουμε ακόμα. Αυτό το γνωρίζει και ο ΣΠΑΥ και ο Δήμος και η Πολιτική Προστασία».

Τόσο από τις απαντήσεις όσο και από την σχετική έρευνα μας, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η δράση του ΣΠΑΥ χωρίζεται σε δύο περιόδους. Η πρώτη από το 1995 έως το 2010 και η δεύτερη από το 2011 μέχρι σήμερα. Κατά την πρώτη περίοδο ο ΣΠΑΥ είχε πολύ ενεργό παρουσία, όχι μόνο σε επίπεδο συντονισμού, φορέων και ομάδων, αλλά και στην ικανοποιητική χρηματοδότηση, τόσο των έργων υποδομής, όσο και των εθελοντικών ομάδων με την προμήθεια των απαραίτητων μέσων. Από το 2011 και μετά, τα έσοδα του ΣΠΑΥ μειώθηκαν δραματικά, καθώς οι οικονομικοί αρωγοί Δήμοι- μέλη του, είδαν τα δικά τους έσοδα να περικόπτονται κατά 60% λόγω των μνημονίων και της τεράστιας συρρίκνωσης των Δημοσίων δαπανών. Επισημαίνουμε ότι από τα 2.000.000€ που είναι τα ετήσια έσοδα του Συνδέσμου, το 1,5 εκ € τα συνεισφέρουν οι Δήμοι, ανάλογα με τον πληθυσμό τους και τις 500.000€ το κράτος.

Έτσι ο ΣΠΑΥ συνεχίζει μεν να συντονίζει, αδυνατεί όμως να καλύψει τις ανάγκες των εθελοντικών ομάδων, όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις των επικεφαλής τους.

ΑΞΟΝΑΣ 4.

Η πρόληψη, η κατάσβεση, η αποκατάσταση.

Ένα μεγάλο μέρος του δάσους που κάλυπτε τον Υμηττό αποτεφρώθηκε από τρεις μεγάλες πυρκαγιές. Το 1999, το 2007 και το 2015, μέσα σε λίγες ώρες, χιλιάδες στρέμματα πευκόφυτης έκτασης έγιναν παρανάλωμα του πυρός, αφαιρώντας έναν πνεύμονα οξυγόνου από τους κατοίκους του λεκανοπεδίου. Μέσα από τις συνεντεύξεις μας με τους εθελοντές, προσπαθήσαμε να ανιχνεύσουμε τα αίτια αυτής της οικολογικής καταστροφής. Φταίει η ελλιπής πρόληψη; Η αναποτελεσματική κατάσβεση; Μετά την καταστροφή τι ακολουθεί; Ας δούμε τις απαντήσεις που πήραμε στις σχετικές ερωτήσεις μας. Καταρχάς στο ζήτημα της πρόληψης.

Ο **ΠΛΗΡ. 1**επεσήμανε: «Οι πυρκαγιές στον Υμηττό δεν έχουνε αποτραπεί, γιατί κατά την γνώμη μου υπάρχει έλλειμμα στην οργάνωση, στην συνεργασία και στον συντονισμό». Είναι πάντως κοινή

διαπίστωση ότι το έλλειμμα στην οργάνωση, αποτελεί την Αχίλλειο πτέρνα όλου του συστήματος πρόληψης.

Ο ΠΛΗΡ. 4 μίλησε για συγκεκριμένες παρεμβάσεις πρόληψης: *«Η πρόληψη των πυρκαγιών έχει να κάνει με τις αντιπυρικές ζώνες και τον καθαρισμό των δασών (καύσιμες ύλες από σκουπίδια)»*, ενώ ο ΠΛΗΡ.5 απέδωσε σε οικονομικές σκοπιμότητες την εκδήλωση των πυρκαγιών. *«Οι πυρκαγιές στον Υμηττό δεν έχουνε αποτραπεί, γιατί υπάρχουν μεγάλα συμφέροντα, όπως στην περίπτωση της Αττικής Οδού Περιφερειακής Υμηττού. Μια άλλη ακόμα αιτία πυρκαγιάς είναι οι εμπρηστές, οι οποίοι το κάνουν επειδή ικανοποιούνται ψυχολογικά, λόγω περιέργων ενστίκτων. Άλλες αιτίες πυρκαγιάς αποτελούν διάφορα μικροατυχήματα, όπως από μελισσοκόμο, από τσιγάρο, από πουλί, που μπορεί να πέσει πάνω σε καλώδιο της Δ.Ε.Η. και να προκαλέσει σπίθα ή από μετασχηματιστή, εάν καεί, και φυσικά από καιρικό φαινόμενο, όπως οι κεραυνοί »*. Για το θέμα της απουσίας επικοινωνιακής συνεργασίας μεταξύ των φορέων ο ΠΛΗΡ.4 παρέθεσε ένα παράδειγμα: *«Ζητάμε μια άδεια για να κόψουμε τα άρρωστα δέντρα και μας την δίνουν μετά από οχτώ μήνες, επειδή, όπως μας ενημερώνει η υπηρεσία, χρειάζεται μελέτη για πάνω από δέκα δέντρα»*.

Ο ΠΛΗΡ. 6 απέφυγε να πάρει θέση στην ερώτηση μας, λέγοντας: *« Δεν είμαι εγώ αυτός που θα κρίνω τις ομάδες ή την πυροσβεστική γιατί δεν έχουν αποτραπεί οι φωτιές στον Υμηττό δεν θα κρίνω εγώ αυτούς που έχουν περισσότερες ευθύνες και γνώσεις από εμένα στο κομμάτι αυτό»*.

Σε ότι αφορά την αποτυχία στις προσπάθειες άμεσης παρέμβασης και κατάσβεσης, οι απαντήσεις των εθελοντών καλύπτουν ένα ευρύτερο φάσμα αιτιών.

Ο ΠΛΗΡ.1 αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα του συστήματος: *«Η προσωπική μου άποψη είναι πως πρέπει να αλλάξει άρδην το κρίσιμο μέγεθος, το επιχειρησιακό σχέδιο και η λειτουργία της Πολιτικής Προστασίας»*.

Ο ΠΛΗΡ. 2 κρίνει ότι οι δυνατοί άνεμοι δεν επιτρέπουν την γρήγορη κατάσβεση: *«Δυστυχώς δεν μπορείς να τα βάλεις με τα φυσικά φαινόμενα, ούτε με τους εμπρηστές, που θα βάλουνε μια φωτιά με πολλά μποφόρ αέρα»*, ενώ ο ΠΛΗΡ.3 συνδέοντας την άμεση κατάσβεση με την έγκαιρη ενημέρωση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας ανέφερε: *«Η καταστροφική πυρκαγιά του 2015, που έκαψε ένα κομμάτι του Βύρωνα, της Αγίας Παρασκευής και έφτασε μέχρι Γλυφάδα, οφειλόταν μάλλον στη μη έγκαιρη ενημέρωση των κατασταλτικών δυνάμεων»*.

Ο ΠΛΗΡ. 4 επιρρίπτει τις ευθύνες στην έλλειψη ανδρών και μέσων της Πυροσβεστικής ,αλλά και στον γενικότερο σχεδιασμό: *«Γιατί είναι αποδυναμωμένη η Πυροσβεστική Υπηρεσία ή γιατί δεν έχει τα μέσα και το υπηρεσιακό σχέδιο χωλαίνει»*.

Παρατηρούμε ότι οι Εθελοντές δίνουν πολλές και διαφορετικές προσεγγίσεις των ζητημάτων που σχετίζονται με την πρόληψη και την κατάσβεση. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι επειδή οι αιτίες των καταστροφών είναι πολύ περισσότερες από μία, χρειάζεται ένας ριζικός ανασχεδιασμός όλου του υπάρχοντος σημερινού πλαισίου. Πρέπει να τονίσουμε όμως, ότι καθήκον των εθελοντικών ομάδων είναι κατά κύριο λόγο η επιτήρηση, η πρόληψη και η έγκαιρη ενημέρωση της Πυροσβεστικής σε περίπτωση εκδήλωσης πυρκαγιάς. Η συμμετοχή τους στις προσπάθειες κατάσβεσης είναι επικουρική και γίνεται πάντα υπό την επίβλεψη των πυροσβεστικών αρχών.

Οι φωτιές αφήνουν πίσω τους μία θλιβερή εικόνα. Την θέση του ζωογόνου πράσινου , παίρνει το μελαγχολικό γκρίζο και μαύρο. Μέσα σε λίγες ώρες, μία πολυετής δημιουργία της φύσης εξαφανίζεται . Στόχος των ανθρώπων είναι να βοηθήσουν την φύση του Υμηττού να αναγεννηθεί με μοχλό τις αναδασώσεις. Σε όλες τις σχετικές πρωτοβουλίες οι Εθελοντές βρίσκονται πάντα στην πρώτη γραμμή. Είναι όμως σωστά προετοιμασμένες οι αναδασώσεις; Στηρίζονται όπως πρέπει; Αποδίδουν τελικά τα αναμενόμενα; Οι επικεφαλής των εθελοντικών ομάδων, με μακροχρόνια εμπειρία στο θέμα αυτό μας είπαν:

Ο **ΠΛΗΡ.1** εξέφρασε την απόλυτη ικανοποίηση του από το αποτέλεσμα των αναδασώσεων στον Δήμο του: *«Για να κάνουμε μια αναδάσωση, έχουμε τη σύμφωνη γνώμη των δασολόγων, δεν κάνουμε κάτι αυθαίρετο. Επίσης έχουμε την συντήρηση και τη φροντίδα των αναδασώσεων. Στον δικό μας τόπο έχουμε βάλει 5000 δενδρύλλια μετά τη μεγάλη φωτιά και μετά από τρία χρόνια το 90% αυτών των δενδρυλλίων έχουν αναπτυχθεί. Στην καλοκαιρινή περίοδο κάθε δέκα μέρες ρίχνουμε νερό για να μπορέσουμε να τα δροσίσουμε».*

Στον αντίποδα ο **ΠΛΗΡ.3** *« Δεν έχω δει επιτυχημένη αναδάσωση».*

Για μερική επιτυχία, αλλά σε πολύ μικρό ποσοστό μίλησε ο **ΠΛΗΡ.2**: *«Φυτεύουμε τα δέντρα και, αν χρειαστεί, τα ποτίζουμε. Γίνονται οργανωμένες αναδασώσεις, όπου τοποθετούνται δεξαμενές αλλά δυστυχώς ο Δήμος δεν συμπληρώνει το έργο μας, γιατί οι δεξαμενές δεν γεμίζουν ποτέ με νερό Έτσι έχουμε μια επιτυχία 10 %».*

Απογοητευτική για τα εγχειρήματα αναδασώσεων είναι και η θέση του **ΠΛΗΡ.4**: *«Πολλές αναδασώσεις αφήνονται στην τύχη τους. Δεν οργανώνεται σωστά η αναδάσωση. Θα πρέπει αρχικά μια ομάδα δασολόγων να εκπονεί ειδική μελέτη για το ακριβές σημείο που θα φυτευτούν τα δέντρα κι έπειτα να ξεκινάει η διαδικασία αναδάσωσης»,* ενώ ο **ΠΛΗΡ.5** παίρνει αρνητική θέση σε αναδασώσεις που οργανώνονται από Μέσα Ενημέρωσης: *«Επιλέγουμε να μη συμμετέχουμε σε ορισμένες αναδασώσεις, που υπάρχει μόνο το «φαίνεσθαι» (το ΣΚΑΙ, π.χ. το έχουμε κόψει).*

Διοργανώνουμε και μόνοι μας αναδασώσεις σε συνεργασία με άλλους Δήμους. Συμμετέχουμε και χειρονακτικά, καθώς και πιέζουμε έπειτα να γίνεται το απαραίτητο πότισμα».

Από τις απαντήσεις καθίσταται σαφές ότι και στον κρίσιμο, για την αποκατάσταση του τοπίου, τομέα των αναδασώσεων παρατηρούνται πολλά κενά, με συνέπεια την αποτυχία των περισσότερων προσπαθειών. Ούτε η οργάνωση τους, ούτε όμως και το καθοριστικό για την επιβίωση των δέντρων, πότισμα, γίνεται με παραγωγικό τρόπο. Στο ερώτημα αν είναι επιτυχημένες οι αναδασώσεις παίρνουμε εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις. Ο ΠΛΗΡ.1 τονίζει ότι οι αναδασώσεις στον Δήμο του είναι κατά 90% επιτυχημένες, ο ΠΛΗΡ. 2 μειώνει το ποσοστό επιτυχίας στο 10%, ενώ ο ΠΛΗΡ.3 λέει ότι δεν έχει δει επιτυχημένη αναδάσωση. Η προσωπική μας εμπειρία είναι ότι η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση. Υπάρχουν επιτυχημένες και αποτυχημένες αναδασώσεις, ανάλογα με την οργάνωση και την επιτήρηση τους.

ΑΞΟΝΑΣ 5.

Εθελοντές και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Υπάρχει ή όχι, εποικοδομητική συνεργασία;

Από τις απαντήσεις των επικεφαλής των Εθελοντικών ομάδων, καταδείχτηκε ο κρίσιμος και καθοριστικός ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο σύστημα της προστασίας του Υμηττού, είτε θετικά, είτε αρνητικά. Με τις ερωτήσεις μας θελήσαμε να ανιχνεύσουμε διεξοδικότερα την επαφή και την συνεργασία με τις εθελοντικές οργανώσεις, μία συνεργασία που δείχνει και είναι καταλυτική για την εύρυθμη και κυρίως αποτελεσματική δράση των ομάδων. Η πρώτη μας όμως ερώτηση αφορούσε τον ρόλο των Δήμων.

Ο ΠΛΗΡ.1 τόνισε: *«Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην προστασία του Υμηττού είναι ο πιο σημαντικός, είναι αυτός που προσκαλεί και προκαλεί τη δράση».*

Ο ΠΛΗΡ. 4 μας είπε: *«Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην προστασία του Υμηττού είναι πολύ κρίσιμος. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι αυτή που μπορεί να βάλει υδροδοτικό πυροσβεστικό δίκτυο μέσα στα δάση (στην Ηλιούπολη είμαστε τυχεροί, επειδή έχουμε), δεξαμενές αρκετές μέσα στο βουνό, που τροφοδοτούμε τα πυροσβεστικά μας, κανόνια που είναι περιμετρικά του βουνού και ψεκάζουν το βουνό. Το κανόνι αυξάνει τα επίπεδα εργασίας στο δρόμο, όταν ξεκινάει η πυρκαγιά. Τέλος το πιο σημαντικό είναι ότι και εμάς ακόμα μας εξοπλίζει η Τοπική Αυτοδιοίκηση»*

Ως ιδιαίτερα σημαντικό χαρακτήρισε και ο ΠΛΗΡ. 5 τον ρόλο της Τ.Α., δίνοντας μάλιστα και μία ευρύτερη διάσταση στη λειτουργία των Δήμων, σημειώνοντας ότι: *«Είναι σημαντικός και καθοριστικός ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Όμως υπάρχει η τάση για μεγάλα λόγια και αποκέντρωση χωρίς να δίνονται οι απαραίτητοι πόροι για να υλοποιηθούν. Για παράδειγμα πως θα*

συντηρήσει ο Δήμος τα σχολεία, εφόσον μειώθηκαν τα κονδύλια; Δίνονται συνέχεια αρμοδιότητες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση χωρίς επάρκεια οικονομικών πόρων. Ομοίως, δίνεται τώρα στον Δήμο η αρμοδιότητα να ιδρύσει εθελοντικό πυροσβεστικό σταθμό, ενώ τα οχήματα, η συντήρησή τους και όλος ο εξοπλισμός αναμένεται να καλυφθούν με τους ίδιους πόρους».

Σε ποιο επίπεδο όμως βρίσκεται η συνεργασία των Εθελοντικών ομάδων με τον Δήμο τους; Ο ΠΛΗΡ. 1 δήλωσε την απόλυτη ικανοποίησή του. «Σε όλους τους τομείς έχουμε άρρηκτη συνεργασία με τον Δήμο ως εθελοντική ομάδα. Από το σχέδιο Πολιτικής Προστασίας έως και τους ανθρώπους που οδηγούν τα πυροσβεστικά του Δήμου, υπάρχει αμφίδρομη συνεργασία. Δεν ξεχωρίζεις τους εθελοντές από τους υπηρεσιακούς υπαλλήλους».

Ο ΠΛΗΡ. 3 επεσήμανε τις αντικειμενικές δυσκολίες που συναντά η συνεργασία. «Η συνεργασία με τους δήμους είναι σε εξοπλισμό, οχήματα, συντήρηση. Προσπαθεί η δημοτική αρχή να ανταποκριθεί στα αιτήματά μας αλλά λόγω της οικονομικής κρίσης δεν έχει τα απαραίτητα κονδύλια. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν είναι ενεργός στην συγκεκριμένη εθελοντική ομάδα Από 1^η Μαΐου έως 31 Οκτωβρίου ο δήμος δεν έχει πάρει ούτε έναν υπάλληλο για το βουνό». Ο ΠΛΗΡ. 4 έβαλε έναν αστερίσκο στη συνεργασία υπογραμμίζοντας: «Εννοείται πως υπάρχει συνεργασία μεταξύ ημών και του Δήμου, εφόσον και εμείς είμαστε κομμάτι του Δήμου. Η δημοτική αρχή όμως ικανοποιεί τα διάφορα αιτήματά μας με διαφορετικούς ρυθμούς κάθε φορά».

Παρεμφερή με τον ΠΛΗΡ.4 ήταν και η άποψη του ΠΛΗΡ.6 : «Έχουμε στενή συνεργασία με τον Δήμο και βοηθάμε όπου μπορούμε. Πάντα υπάρχουν μικρά προβλήματα ή κάποιες εκκρεμότητες αλλά η Δημοτική Αρχή κατά μεγάλο ποσοστό ανταποκρίνεται και προσπαθεί να υλοποιήσει τα αιτήματά μας έως εκεί που μπορεί να φθάσει οικονομικά».

Εκείνος που εξέφρασε μια εντελώς διαφορετική άποψη ήταν ο ΠΛΗΡ. 2, που συνέδεσε ευθέως το περιεχόμενο της συνεργασίας με τις κομματικές και παραταξιακές στοχεύσεις και σκοπιμότητες σε κάθε Δήμο, στο οποίο αναφερθήκαμε στον Α Άξονα στο θέμα των αντικινήτρων. Ο ΠΛΗΡ.2 μίλησε χωρίς περιστροφές, υπογραμμίζοντας : «Η συνεργασία, που υπάρχει μεταξύ των εθελοντικών ομάδων και του Δήμου, εξαρτάται από τον κάθε Δήμο. Αυτό που έχουμε συναντήσει εμείς με όσες Δημαρχίες έχουν αλλάξει, είναι ότι σε συνδράμον ή όχι ανάλογα με το κομματικό σου χρώμα. Όταν εμείς τους λέμε ότι δεν ανήκουμε σε κάποιον συνδυασμό και θέλουμε να λειτουργήσουμε ανεξάρτητοι ως εθελοντές, μας αποστρέφονται και μας κλείνουν την πόρτα. Αν όμως στην πορεία δουν ότι είσαι μαζί τους, κοιτάνε και να σε βοηθήσουν και να σε στηρίξουν, για να αποκτήσουν πελατειακές σχέσεις».

Παρατηρούμε ότι όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι είναι καθοριστικός για την προστασία του Υμηττού, ο ρόλος της Τ.Α. Ανταποκρίνονται οι Δήμοι με επάρκεια στην σημαντικότερη αποστολή τους; Οι απαντήσεις διαφέρουν και γίνεται φανερό ότι κάθε Δήμος ακολουθεί την δική του γραμμή πλεύσης, ανάλογα με την βούληση και τις απόψεις, κυρίως του Δημάρχου του. Στην Αργυρούπολη ο επικεφαλής της Εθελοντικής Ομάδος, που είναι όμως και Αντιδήμαρχος, δηλώνει την απόλυτη ικανοποίηση του από την συνεργασία και την στήριξη του Δήμου. Οι άλλοι πέντε επικεφαλείς σημειώνουν ότι ναι μεν ο Δήμος στηρίζει, όχι όμως σε αντιστοιχία με τις υπάρχουσες ανάγκες. Ως βασική αιτία της αδυναμίας του θεωρούν τα έσοδα του, τα οποία από το ξέσπασμα της κρίσης και μετά έχουν μειωθεί περισσότερο από 60%. Άξια παρατήρησης είναι η άποψη του **ΠΑΗΡ.2** που θέτει τον κομματισμό ως κριτήριο στήριξης από την Δημοτική Αρχή, υποστηρίζοντας ότι «σε συνδράμουν ή όχι ανάλογα με το κομματικό σου χρώμα».

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την έρευνα μας προέκυψαν δύο στοιχεία τα οποία είναι άξια παρατήρησης και σχολιασμού. Το πρώτο είναι η ίδια η λειτουργία και η δραστηριότητα των Ομάδων. Το δεύτερο είναι η συνεργασία τους με την Τ.Α. των Δήμων στα όρια των οποίων παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Και τα δύο όμως συνδέονται με την αποτελεσματικότητα, που είναι το μεγάλο ζητούμενο στις προσπάθειες προστασίας του Υμηττού. Όταν δε λέμε προστασία, εννοούμε την πρόληψη από τις πυρκαγιές, την άμεση ενημέρωση της Πυροσβεστικής, την κατάσβεση της πυρκαγιάς, τις αναδασώσεις αλλά και την αποτροπή της εναπόθεσης μπαζών και σκουπιδιών που υποβαθμίζουν το περιβάλλον του βουνού. Η αρχική συνεργασία Δήμου με εθελοντική ομάδα ξεκίνησε το 1985 στην Καισαριανή και επεκτάθηκε από τότε σε όλους τους Δήμους. Πολλά από τα αρχικά προβλήματα επιλύθηκαν στην πορεία. Τέτοια ήταν, ο εφοδιασμός των Ομάδων με τα αναγκαία υλικά, όχι μόνο για το έργο αλλά και για την προστασία των μελών τους και η προμήθεια οχημάτων. Η οικονομική όμως κρίση έδρασε ως ανασχετικός παράγοντας στην στήριξη των Ομάδων, εξαιτίας της δραματικής μείωσης των εσόδων των Δήμων μέσω των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων. Παρόλα αυτά, δυνατότητες και προοπτικές υπάρχουν, εποικοδομητικές προτάσεις έχουν διατυπωθεί, θεσμικό πλαίσιο, έστω και με αδυναμίες και ελλείψεις, βρίσκεται σε ισχύ. Αρκεί βέβαια να εφαρμοστεί. Εκείνο που χρειάζεται είναι μια νέα φιλοσοφία στην υλοποίηση των εγχειρημάτων συνεργασίας. Αιρετοί και στελέχη της Αυτοδιοίκησης, αλλά και τα μέλη των Ομάδων οφείλουν να αντιμετωπίσουν τον Εθελοντισμό ως μία μορφή κοινωνικής, συλλογικής δραστηριότητας που έχει κινηματικό χαρακτήρα, δρα ανεξάρτητα και αδέσμευτα και δεν εντάσσεται σε ελεγχόμενους μηχανισμούς ψηφοθηρίας και πελατειακών σχέσεων. Οποιαδήποτε επιχείρηση χαλιναγώγησης του Κινήματος και ένταξης του σε παραταξιακές και προσωπικές επιδιώξεις, ακυρώνει τις αρχές και τις αξίες του. Σε Δήμους όπου τέτοια φαινόμενα δεν παρατηρούνται, το εθελοντικό κίνημα δρα με ενθουσιασμό και αποδοτικότητα.

Φαίνεται ακόμη ότι η διάθεση για εθελοντική προσφορά δεν εξαντλείται μόνο στα ζητήματα προστασίας του Υμηττού αλλά εκτείνεται και σε άλλους τομείς της κοινωνικής δραστηριότητας. Τέτοιοι είναι, η συγκέντρωση τροφίμων, ρούχων και η παρασκευή φαγητού για άστεγους και απόρους.

Σε ότι αφορά την «ανταμοιβή» τους, οι εθελοντές συμφωνούν σε δύο βασικά σημεία. Πρώτον ότι είναι μείζονος σημασίας να υπάρχει μία «αμοιβή», η οποία εκτός από ηθική θα μπορούσε να έχει και την μορφή φοροελαφρύνσεων και ορισμένων προνομίων, όπως εισιτήρια σε θέατρα, γήπεδα, μοριοδότηση για παιδικούς σταθμούς κλπ. Η «ανταμοιβή» δεν αφορά μόνο τον ίδιο τον εθελοντή, αλλά θα μπορούσε να αποτελέσει κίνητρο για την συμμετοχή περισσότερων

πολιτών στο εθελοντικό κίνημα. Όπως τονίζουν η Ο. Γιαννουλάκη, η Σ.Τρανάκα και ο Μ.Σπυριδάκης, σε άρθρο τους, «η αποδυνάμωση του κοινωνικού κράτους, η αύξηση της ανεργίας, η ένταση της φτώχειας δημιουργούν αντικειμενικά πρόσφορες συνθήκες για την ανάπτυξη της εθελοντικής δράσης σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής», αρκεί βέβαια να αναληφθούν και πρωτοβουλίες από την Τ.Α. όπως « η οριζόντια επικοινωνία για την διάδοση της πληροφόρησης και γνώσης, παράλληλα με την διάδοση της εθελοντικής κουλτούρας».(Πλυμμάκης 2018).

Με βάση την παρουσίαση και τα συμπεράσματα της έρευνας μας, προκύπτουν ορισμένες σκέψεις και δημιουργούνται ερωτήματα που χρειάζονται περαιτέρω διερεύνηση.

Με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο και τα κίνητρα που περιλαμβάνει, πόσο εφικτή είναι η επέκταση του Εθελοντικού Κινήματος με την συμμετοχή σε αυτό περισσότερων πολιτών;

Με δεδομένο ότι στην Ελλάδα δεν έχει διαπιστωθεί κουλτούρα εθελοντισμού ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν από την πολιτεία προκειμένου να αρχίσει σταδιακά η αλλαγή νοοτροπίας και η ενίσχυση του εθελοντισμού;

Πόσο κρίσιμος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού μας συστήματος και με ποιους τρόπους και μέσα θα καλλιεργηθεί στους μαθητές η κουλτούρα του εθελοντισμού;

Ποιος είναι ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην οργάνωση και την στήριξη του εθελοντικού κινήματος; Ο ρόλος αυτός εξαντλείται μόνο στην οικονομική πλευρά του ή εμπεριέχει και άλλα χαρακτηριστικά, όπως η οργάνωση, η προσέλκυση και η ηθική επιβράβευση των εθελοντών; Μπορούν οι Δήμοι να κατανοήσουν την αναγκαιότητα υλοποίησης μιας διαδικασίας Στρατηγικού Μάνατζμεντ στην διαδικασία ανάπτυξης και διαχείρισης του εθελοντικού κινήματος;

Με ποια μέτρα θα υποχρεωθούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης να προβάλλουν το εθελοντικό κίνημα, όχι περιστασιακά και με αφορμή έκτακτα γεγονότα και φυσικές καταστροφές αλλά σε συνεχή ροή, ωθώντας τους πολίτες σε ενεργότερη συμμετοχή στις εθελοντικές οργανώσεις;

Με την διαπίστωση ότι οι εθελοντικές ομάδες δεν θεωρούν ικανοποιητική την συνεργασία που έχουν τα τελευταία χρόνια με τον Σύνδεσμο Προστασίας και Ανάπλασης του Υμηττού,(ΣΠΑΥ), ποια μέτρα και πρωτοβουλίες πρέπει να αναληφθούν για να βελτιωθεί το επίπεδο συνεργασίας και αποτελεσματικότητας;

Με την διαπίστωση των εθελοντών πως οι, απολύτως αναγκαίες για την αναγέννηση του περιβάλλοντος του βουνού, αναδασώσεις, δεν έχουν την αναμενόμενη απόδοση, ποιες ενέργειες πρέπει να γίνουν για να υπάρξουν καλύτερα αποτελέσματα;

Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά θα φωτίσουν ακόμη περισσότερο την δράση του εθελοντικού κινήματος στον τομέα της προστασίας του Υμηττού, τις υπαρκτές και δυνητικές παρεμβάσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με στόχο την προστασία του εναπομείναντος, έπειτα από τρεις καταστροφικές πυρκαγιές, φυσικού περιβάλλοντος ενός βουνού, που αποτελεί ανάσα ζωής για τα εκατομμύρια των κατοίκων της Αττικής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΠΗΓΕΣ

Σήφης Πλυμμάκης. «Ειδικά θέματα Δημοσίων Πολιτικών. Μια εκ των κάτω προσέγγιση των μεταρρυθμίσεων». Αθήνα, Σιδέρης 2018.

Κλήμης, Α. Ν. «Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Τόμος 1». Αθήνα 1985. Πιτσιλός

ΕΚΚΕ. «Μελέτη του θεσμικού και νομικού πλαισίου του τομέα της Κοινωνικής- Αλληλέγγυας Οικονομίας» Αθήνα 2007.

«Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Ευρωπαϊκή Επιτροπή». (2013)

«Κοινωνική οικονομία και κοινωνική επιχειρηματικότητα, Οδηγός για την Κοινωνική Ευρώπη». Υπουργείο Εργασίας . Αθήνα 2013.

«Η Κοινωνική Οικονομία στην Ε.Ε». Σύνοψη της έκθεσης που εκπονήθηκε για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή από το Διεθνές Κέντρο Έρευνας και Πληροφόρησης για τη Δημόσια, Κοινωνική και Συνεταιριστική Οικονομία. (2013)

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής .
(Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Α.Π.Θ. 1998).

Γνώμη πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε. «Η Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα» . Αθήνα 2013

European Research on Cooperative and social Enterprise 2013. Yraithros.gr 12/5/2017

Κώστα Αντωνίου, Διδακτορική Διατριβή.«Κοινωνική Οικονομία και Συνεταιρισμοί».

Χαρ. Ανθόπουλος, «Εθελοντισμός. Αλληλεγγύη και Δημοκρατία». Αθήνα 2000 ΟΞΥ.

Νίκος Φωτόπουλος « Εθελοντικές δράσεις στην τοπική κοινωνία. Εκπαιδευτικό υλικό για τα κέντρα Διά Βίου Μάθησης».Αθήνα 2011.

Θ. Ντούλια. «Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα». Αθήνα 2015 ΟΣΕΛΟΤΟΣ.

Ο.Κυριακίδου Ε. Σαλαβού . «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα». Αθήνα 2014. ROSILI.

Βερνίκος, Σ. Ομιλία με θέμα «Ο Εθελοντισμός ως αποτελεσματική μορφή κοινωνικού παρεμβατισμού». Αθήνα 2011.

Λυγερός, Ν. «Ο εθελοντισμός στην Ελλάδα». Αθήνα 2004.

- Παναγιωτάκης, Α. « Στρατηγική προώθησης του Εθελοντισμού-Δυνατότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Διοργάνωση συνεδρίου από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Αθήνα 2011.
- Βερνίκος, Σ. «Εθελοντισμός, Πολιτική Προστασία και Διαχείριση Εκτάκτων Αναγκών. Καλές Πρακτικές». Αθήνα 2011
- Μέλλου Φ. «Πολιτική Προστασία και Κοινωνία των Πολιτών: Ο Θεσμός του Εθελοντισμού στην Αντιμετώπιση των Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών: Η Περίπτωση των Εθελοντών Πυροσβεστών Διάσωσης Δασοπροστασίας». Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 2007.
- Παντελίδης, Κ. “Εθελοντισμός, δασοπροστασία και δασοπυρόσβεση στην Ελλάδα: Πρόταση για την ουσιαστική και αποτελεσματική συμμετοχή των εθελοντών στην προστασία των δασών”, WWF Ελλάς. 2009.
- Κλεφτογιάννη, Β. και Θεοδωρόπουλος, «Μια αγκαλιά για τον Υμηττό». Αθήνα 2011. Αλέξανδρος.
- Φιλία Ισαρη -Μάριος Τακτικός « Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας» Αθήνα 2009.
- Ν. 1951/1991, Καθιέρωση του θεσμού του εθελοντή πυροσβέστη και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 84/ Α΄/1991)
- Σοφία Αδάμ 2013. [www,socialcooperatives.gr](http://www.socialcooperatives.gr).
- European Research on Cooperative and social Enterprise 2013. Ypaithros.gr 12/5/2017
- www.gscp.Istosel;ida της ΓΓ Πολιτικής Προστασίας.
- www.social-economy.com.
- www.spray.gr, Ιστοσελίδα του Συνδέσμου Προστασίας και Ανάπτυξης Υμηττού